

COURIEREN

Måndagen den 17 Junii.

Om Justitiæ Ombudsmans-embetet och om Tryckfriheten.

Det är i anledning af den i föregående numror recenserade bokens båda sista kapitel, som vi vilja anställa några betraktelser öfver dessa båda ämnen.

Förf. anser Justitiæ-Ombudsmans-embetets inrättande såsom ett mästerstycke af 1809 års lagstiftare. Skälen anser han vara, att domaremagten måtte få på sig en kontroll å folkets sida, likasom den förut haft å Konungens; att ett folk, "som mer än en gång genomgått alla skiften af frihet, sjelfsväld och enväld, hos hvilket därför någon fallenhet kunde förmodas att lätt låta sig föras från en ytterlighet till en annan, för hvilket ordet grundlag var ett obekant ord, sent skulle lära sig värdera rättigheter, gifva till värn mot magtens missbruk och än sednare lära sig begagna sina rättigheter med värdighet" och att, åtminstone för en tid, en föresyn i medborglighet kunde behövas, "en man, hvilken det såsom pligt ålåg att röja bristerna i statens offentliga lif och att utöfva en rättighet, som mången ännu icke förstod och mången annan icke ägde mod att göra gällande"; slutligen att, då Ständerna så sällan samlas och nationen ej äger petitions-rätt, en auctoritet måtte constitueras, som mellan Riksdagarna hos nationen uppehölle begreppet af constitutionel stat, som värddade de nationella rättigheterna, i fall de mot enskilda skulle kränkas, och som underrättade nationen och ständerna om hvad som till lagstiftarens kanskap borde komma.

I så stor dager ser förf. Justitiæ-Ombudsmans-embetet och säger uttryckligen, att det är "mer än blott Fiscal på domare, embets- och tjänstemän, mer än blott saksförare inför Riksrätten, mer än blott biträde åt enskild man, som klagat öfver sig tillfogad oförrätt". — Ja, instructionen ger honom flera befattningar än dessa; men viktigare ger den honom icke. Det är en tanke, som verkligen ingifver en viss häpnad, att en man skulle vara utsedd och bemyndigad att väcka Svenska nationen till medborglighet, utbilda statens offentliga lif och äntligen tillvägbringa en sann constitutionalitet; att han skulle på visst sätt fylla luckan mellan

Ständernas långt skilda sammanträden och utöfva folkets petitions-rätt; att han skulle vara en föresyn för hela nationen. Instructionen föranleder väl, att petitions-rätten, d. v. s. rättigheten att göra föreställningar om gällande författnings oduglighet och nödvändigheten af nyas vidtagande, ligger hos Justitiæ Ombudsmannen; men det är ingalunda mer, än hvad Konungens Ombudsman, Justitiæ-Cantzleren, har sig ålagdt.

Vill man inskränka sig till att begära af Justitiæ-Ombudsmannen det möjliga; så torde man få stanna inom långt trängre gränser, än den förf. utstakat. Första idén till embetets inrättande måtte hafva upkommit af nödvändigheten att gifva folket en möjlighet att söka skydd mot embetsmäns våld eller oduglighet. 1809 års revolution hade den i historien nästan exempelösa egenhet, att alla gamla författningar blefvo bibehållna. Däribland var äfven förbudet för enskilda att söka rätt mot domare och (genom falsk uttydning) mot embetsmän i allmänhet, så snart fråga var om embetsfel. Man fann sig, såsom sagdt är, icke föranlåten att uphäfva författningen, utan vidtog i stället den utvägen att tillskapa en embetsman, som skulle vara folkets man, i detta afseende, och skaffa om ej rätt, åtminstone rättgång, i fall Kronans åklagare vägrade.

Detta är utan tvifvel första och rätta anledningen till Justitiæ-Ombudsmans-embetet. Man fann också, af erfarenheten, att mången oskyldigt lidande hvarken ägde mod eller utvägar att ens anmäla sin nöd hos Ombudsmannen. Denne fick därför rättighet och pligt att göra sig underrättad om domstolars och embetsverks åtgärder. Såsom åklagare och Fiscal, fick han tillträde till alla embetsverks sessioner och protocollet. Ingen var bättre än han i stånd att se missbruken af författningarna eller lelen i dem som föranledde dessa missbruk. Det blef således honom i synnerhet ålagdt, hvad som är hvarje medborgare tillåtet (och Justitiæ-Cantzleren äfven ålagdt, såsom vi redan anmärkt) att göra framställningar, eller petitioner, om det felaktigas afhjälpande.

Det bör vara troligt, att folkets ombud välja till dess ombudsman en patriot af första rangen;

men lagen gör honox till en fiskeal, blott med den stora skyldigheten att inför konung och folk framlägga resultaterna af sin erfarenhet om lagarnas handhafvande och sin öfvertygelse om lagarnas bristfällighet. Vi kunna icke inse sanningen af hvad förf. säger: "Hvad Konungens ministrar äro i afseende på staten, det är han, till befördrande af den medborgerliga trefnad, som folket genom eget bemödande kan uppnå"; eller på ett annat ställe: "det tillhör honom att hos sina medborgare utbilda detta högre deltagande i fäderneslandets angelägenheter, i hvilket constitutionen äger sin säkraste garantie och en ädel Konung sin högsta belöning".

Den sannaste tanke, förf. yttrar i detta ämne, är den, att "i en constitutionel stat, där grundlagen sagt, hvad som är rätt och tillhörigt, kommer det rätta och tillhöriga aldrig, när det behöfs, att sakna ett ombud, utträdande å inre dragande kall och embetes vägnar". Och därmed är knuten löst. Låt blott hvar och en, som kan och vill, försvara lag och rätt, likasom han äger att arbeta på utbildandet af nationlighet och constitutionalitet — och en särskild Ombudsman skall ej behövas för det förra, likasom han äfven nu icke fördras för det sednare.

Förf.s sista kapitel handlar om Tryckfriheten. "De finnas", säger han, "hvilka, ehuru jag ej känner anledningen därtill, befara eller vänta någon förändring i Tryckfrihets-lagen. Vid instående Riksdag kan väl ingen förändring i Tryckfrihets-lagen, hvarken till dess utvidgande eller ytterligare inskränkande, äga rum, då ingen fråga därom vid sista Riksdag blifvit väckt och till kommande Ständers afgörande hänskjuten". Troligen har mängden af våra läsare hört den förmodan, förf. här omtalar; och den är förklarlig antingen genom okunnighet om grundlagen eller genom fruktan för förnyandet af 1812 års exempel.

Vi vilja till slut anföra förf.s ord om naturen och fördelarna af tryckfrihet. "Den begränsning", säger han, "som allt mänskligt måste vidkännas, har gjort en gräns för rättegången och en högsta domstol nödvändig, der tvisten med dom afhjelpas. Men rättvisan förändrar ej sin natur genom en orättvis dom. Den iare känslan för rättvisa, som Christendomen hos människan utvecklats, och som den tro underhåller, att Gud en gång skall uppträda såsom högste domaren öfver människans gerningar, gör, att hon finner sig icke behöfva åtnöjas med någon dom, som hennes känsla säger henne stå i strid med rättvisan. Hvad domaren själf gör

i afseende på den anklagade, när han, i saknad af tillräckliga yttre skäl till rättfärdigande af sin inre öfvertygelse om hans brottslighet, ställer honom under Guds och framtidens dom, det gör den dömde i förhållande till sina domare, när han saknar inre öfvertygelse om domens rättvisa. Trälen vädjar i tysthet till Gud; den frie mannen räknar bland sina ofrånkänneliga rättigheter, som medlem icke allenast af samhället, utan äfven af den Christna kyrkan, att redan här få tillgodonjuta likars medkänsla. Hvad som blifvit brutet mot rättvisan, blir derigenom icke häfvet; det enskilda oförskyllda lidandet blir derigenom icke godgjort. Men genom den väckta medkänslan blir också förståndet väckt till uppmärksamhet; frestelsen att afvika från rättvisan blir mer och mer begränsad, och den orättvist behandlade, försont med sitt öde, då han ser, att hans lidande kan komma hans likar till gagn, kan åter bli varm medborgare. Nyttighetsberäkningen borde väl icke här komma i fråga. Likväl är det lätt att beräkna, det samhället vinner mer derpå, att förolämpade medlemmar försonas, än att orättvisan förblifver oblottad."

"Genom denna rättighet att vädja till den allmänna känslan för rättvisa, har folket, eller menigheten, eller församlingen, eftersom det är fråga om moralitet, åter fått den del af sin ursprungliga högsta domarerätt, som den nu mera kan utöfva, sedan samhällsförhållandena blifvit så invecklade, att rättvisans skipande förutsätter större insigt och säkerhet mot öfverraskning, än hos en menighet kan förväntas. Likasom styrelse grundsatserna äro ställda under Constitutions-Utskottets revision i första instansen och under Ständernas i den andra, likväl blott hvad känslan och rättigheten att densamma yttra beträffar, så har ock genom tryckfriheten icke allenast domaremagten blifvit ställd under folkets eller menighetens pröfning och revision, hvad domskälen och domarens känsla för rättvisa beträffar, utan äfven alla andra åtgärder af den beskaffenhet, att de äga inflytelse på samhället och på församlingen, på trefnaden och på moraliteten."

"Från denna synpunkt betraktad, är tryckfriheten ingen förläning, som skulle kunna återkallas, som skulle kunna fränkännas samhället, för det att några dess medlemmar missbrukat densamma; dess magt till befördrande af det allmänna förståndet, till utbildande af känslan för rättvisa, dygd och ära, från den högsta till den lägsta, är lika legitim och helig, som någon annan magt på jorden; från denna synpunkt betraktad, kommer i alla tider den, som

antastar densamma, att synas oädel och den seg,
som icke försvarar den."

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. På ön Samos råder stark gäsnung och nästan dagligen förefalla mord, emedan en del af innebyggarne, som frukta följderna af deras resning, lissat ottomanska slaggan och är färdig, att godvilligt underkasta sig turkiske trupperne vid deras annalkande. De begge Capitainerne Valsamacchi och Georgundapulo lägo, enligt senaste underrättelser, för ön Tenos, för att uptaga de förnämsta grekiska familjerna, som tänkte att flykta undan; men folket satte sig emot deras inskeppning, och fordrade, att de, som vid en lycklig utgång skulle tagit segrens skönaste frukter i anspråk för sig, nu äfven må dela farans dagar med de lägre stånden. Enligt skeppares utsägo, ser man icke ett enda grekiskt fartyg i öppna sjön. Alla hafva antingen återvändt till sina öar, eller lura, någonstädes fördolde, på en gynnande lägenhet, att gifva Capudan-Paschas mäktiga flotta ett afgörande slag. På två turkiska fartyg voro sex hundra barn och åtta hundra mittio fruntimmer af grekiska nationen, för att bringas såsom slafvar till Asien. Från Constantinopel hafva inom få dagar 27 fartyg ankommit till Odessa, af hvilka flera vilja upköpa spannemål. Underrättelser, hvilka gå ända till d. 6 Maji, försäkra, att Capudan-Pascha i farvattnen omkring Chios blifvit angripen af de förändrade grekiska eskadrerna, hvilka någre skatta till 130, andre till 200 fartyg, och som skyndade från Arkipelagen för att rädda Chios, hvarvid två linieskepp skola hafva blifvit upbrände och ett skall hafva drifvit på stranden. Vid underrättelsernas afgång voro grekerne ännu sysselsatte med striden, och turkiska flottan befann sig ännu i tämmelig oordning. Capudan-Pascha hade väl låtit förstöra staden Chios, men grekerne slogos ännu förtyvilladt i bergen. Saltanen upbragt öfver grekernes djerfhet, lät uphänga sex af de rikaste Chioterne, som försmäktade i fångelse. De voro alla familjefäder. Man vill veta, att Samioterne landat i golfen vid Mykale, för att göra en diversion för Chioterne. Chorschid Pascha har, i stöd af en storherrlig till fatalismens upväckande sänd firman, utfärdat tvänne upbåd till alla vapenbara Albaneser, för att förmå dem till uppbrott emot de uproriske Rajahs och de afskyvärda Moskowiterne, som äro de förste

uphofs-männen till detta upror" (Firmanens egna ord). De svarade i begynnelsen att de icke kunde lemna sitt eget land, som vore utsatt för den största fara, så länge grekiska flottan kryssade där omkring. Chorschid förnyade sedermera sin fordran; men Albaneserne aftogo nu masken, och förklarade, att de icke voro vande, att tjena i krig för intet; Porten vore dem redan skyldig 15 millioner piaster i sold; skulle de längre stå under dess fana, måste de först utbekomma deras fordran och sedan ett förskott för sex månader; penningar därtill kunde icke fela, ty Alis skatter, denna frukt af deras långa och svåra mödor, voro ju i dess händer, och det bevisste endast tarkarnas onda vilja, att icke belöna de tjänster, som gjordes dem; då man icke därtill ville använda dessa skatter. — Med Sulioterne underhandlar Chorschid Pascha om utlemnandet af en i Suli lefvande Ali-Paschas sonson, en yngling af 21 år. Ali Pascha hade öfverlemnadt denne sonson emot gisslan af fyra Sulioter, och Chorschid hotar nu de såsom gisslan gifne Sulioterne, som föllo i hans händer vid Janinas öfvergång, med martyrdöden, om Alis olyckliga sonson icke utlemnas till honom. Men Sulioterne afslogo hittills ståndagtigt hvarje summa, och skydda Alis afkomling. Chorschid-Pascha är sedan kort tid alldeles inskränkt till defensiven. — Om en ny skriftlig och officiell förklaring från Porten, att ingå i Ryska hofvets fordringar, är ännu ingen ting offentlig bekant. Reis Effendi darrar kanske för sitt hufvud, och man vågar icke utan Divanens samtycke, gifva en sådan concession, som står i motsägelse med dess skriftliga förklaring. Hvad man kan bygga på Reis Effendis mundliga yttrande af d. 8 April, skall framtiden lära. Porten har äfven förskaffat sig en ny och farlig fiende uti Paschan af Skodra, (Skutari) Mustai, som Porten förklarar för fermänli (fogefri), emedan han, hotad med ett infall i sitt eget land af Montenegrinerna, icke marscherat emot Ali. Denna mäktige Satrap öfver Öfra Albanien, är son af Kara Mustapha, som under fem års tid så utmärkt förde krig emot Saitan Selim; och befinner sig ännu i bästa styrkan af sin ålder. Enligt de senaste underrättelser från Durazzo af d. 20 April hade han bemäktigt sig staden Ochrida och de vigtiga positionerna däromkring, hvarifrån han hotar Bitolia, hufvudorten och residenset för Beglerbejen af Rumili. — Alla rykten om krig eller fred emellan Ryssland och Turkiet äro ännu allfjämt af den mest obestämda karakter, ehuru de flesta omständigheter allt mer och mer tyckas tala för fridens bibehållande.

Spanien. Då man den 15 Maji uti Congressen skulle rösta öfver berättelsens afläggande rörande rikets belägenhet, hade, såsom man trodde, alla ledamöter upstigit för att jaka, och man ville i protocollet införa, att bifallet varit enhälligt, men detta förhindrade Hr. Beltran de Lis genom den erinran, att han (allena) röstade emot antagandet. Den 16 upslästes en proposition af Hr. Oliver, Castejon och Zulneta, att en tid skulle föreläggas de corporationer, som tillhandlat sig nationalgods, inom hvilken de åter måste föryttra dem; och i förening härmed, att ingen corporation hädanefter, äfven om den ägde fördringar af staten, må få köpa sådana egendomar. Den 20:de kom utskottets proposition, att ställa landshöfdingen Hr. Martinez under anklagelse för Pontanaskubbens tillslutande, under discussion. Efter en ganska stormig session, under hvilken åhörarne på läktarne skymfde Hr. Martinez's försvarare, blef likväl propositionen, till alla välsinnades glädje, förkastad med 86 röster emot 59. — Cortes hafva beslutit, att förlänga deras session ännu en månad. Underrättelser om rebellernas besegrande i Catalonien ingå dagligen; emellertid läser en del hafva kastat sig in i bergsn. Öroligheter skola hafva utbrustit på Canarierna, där man hotas med en sjelfständighets-förklaring. Till Cadix har ankommit en convoy af 16 segel från Veraacruz och Havana med kostbara varor och tre till fyra millioner piaster, men äfven med många flyktingar.

England. Enligt contractet öfver det nya ryska lånet utfärdar ryska regeringen, för de 2,500,000 Pd. den erhåller, obligationer till belopp af 23 millioner silfverrubel, hvilka till den antagna kursen af 3 s. 1 d. komma att utgöra nära 3½ millioner Pd. St.; räntan är 5 procent, betalbar hvart half-år, antingen i London eller Petersburg, efter innehafvares val. Det Chileniska lånet af en million Pd. skall upptagas genom försäljningen af 10,000 obligationer, som draga 6 procent ränta. Till inlösning inrättas en sjunkande fond, och alla obligationer, som icke efter 30 års förlopp äro inlösta, skola infrias al pari. Den 31 Maji inkommo ett stort antal petitioner i underhuset, af hvilka följande äro de märkvärdigaste. Från Manchester och många andra orter, emot den i verket varande navigations-acten. Från Dundalk om en högre tull på utländskt smör. Från vissa läderberedare och läderbandlare, af innehåll, att en förminskning allena af läder-taxan icke skall bringa allmänheten någon fördel. Från några garfvare emot uphäfvet, från andre för uphäfvan-

det af nämnde taxa; och från ännu andre om totala afskaffandet af densamma. Af åtskilliga personer emot förlängandet af Englands banks monopol, för en omkrets af 65 miles omkring hufvudstaden, hvarvid Herr Grenfell yttrade, att han icke kunde tro, att regeringen ville tillstodja banken ett monopol utöfver dess frihetsbref, då detsamma på 25 år inbragt innehafvaren 23 millioner Pd. Hr. Manning försvarade banken; dess fördelar voro på långt när icke så stora, som de hvilka tillfallit Royal-Exchange-Assecurance-Compagniet under kriget. Detta hade förökad det kapital, han själf ägde däri, med 50 procent, och utdelvit den årliga dividenden från 6 till 10 procent. Lord Londonderry erinrade om det för tidiga af närvarande discussion. Hr. Ricardo: Att publiken vid de flesta tillfällen oförsigtigt contraherat med banken; och han skulle sätta sig emot hvarje utsträckning af dess nu ägande monopol. Hr. Pearce nekade, att banken i riktigt förhållande ägde större monopol än andra banker. Hr. Monek tadlade banken strängt för de obilliga contracter, den afslutat med allmänheten; icke regeringen, som varit contrahenten för publiken, vore att tadla däruti, ty partierna voro olika; regeringen vore en unglösare, banken en ockrande penninge-lånare, hon gör vilkoren och regeringen måste väl antaga dem, och till och med tacka för dess billighet. — Den 31 Maji var det största lif i utländska stöcks. Det nya ryska lånet föll 1 procent genom speculanternes stora ifver, att begagna gårdagens stigande för att nå så afyttra; men det contraherande huset vägrade, att sälja under 84. — Chileniska lånet steg fulla 5 procent, och står nu till 76½, hvartill löga är att erhålla; detta är den bästa handel, som länge varit i stocks rörelsen.

Brasilien. Innevånarne begynner nu att ange statens bestånd såsom mera försäkradt, än någon annars i Södra Amerika. Hvad som sker och skedd, tyckes befästa Brasiliens moraliska och fysiska styrka. Prinsens sannolikt i Rio Janeiro blifvande residence, såsom regeringens öfverhufvud; inkallandet af provinsernas procuradores, för att tjena honom till Geheimeråd; hans tilltänkta resa i det inre, till Santos, S. Paulo, Villarica, S. Joao del Rei och tillbaka genom Espiritu Santo, hvilket måste göra honom ännu mera älskad, allt tyckes vara beräknadt, att med fasthet möta allt hvad som kan komma från Lisabon.

COURIEREN

Thorsdagen den 20 Junii.

Huruledes Statsverket kan komma att betala böter för Knut Pehrsson i Fröåsa, samt huruledes beslut kunna gifvas utan contrasignant.

Utdrag af Protocollet öfver Justitiæ-Ärender, hållit i Kongl. Maj:ts Högsta Domstol,

Måndagen den 20 Augusti 1821.

Närvarande:

Justitiæ-Råden: POPPIUS.
TORÉN.
FRIBERRE KURCK.
PETERSSON.
Grefve STRÖMPFELDT,
SYLVANDER.
ÖRBBOM.

S. D. Tillförordnade Föredraganden Protocolls-Secreteraren Nordenstolpe föredrog i underdånighet: den af Öfver-Jägmästaren i Linköpings Län J. Forsbeck i underdånighet gjorde ansökning, att sedan Gästgifvaren Knut Persson i Fröåsa, genom Kongl. Maj:ts Utslag den 6 Julii 1820, undfått estergift af Kongl. Maj:ts och Kronans, samt Häradets andelar uti de böter, Etthundrade Femtio R:d Banco, hvartill han, i anledning af Landt-Jägmästaren L. M. Österdahls åtalan för åverkan af Sjuttiofem stycken Ekar, 3 ägorne till Kronoskatte-hemmanet, Gästgifvare-gården Fröåsa, blifvit af Götha Hofrätt, genom Utslag af den 24 Mars sistledit år, fälld, samt Sökanden, hvilken redan upburit Kongl. Maj:ts och Kronans andel i berörde böter, såsom en vid Öfver Jägmästare-tjensten anslagen löne-förmån, i stöd af högstberörde nådiga Utslag, är vorden ålagd, att nämnde andel i böterne till den pligtfällde återbetala; Kongl. Maj:t, i anseende till anförde förmente bevekande omständigheter, måtte täckas af gunst och nåd tillåta, att Sökanden må utaf allmänna medel derföre undfå ersättning.

Ahördes.

Som fråga, till hvad belopp böter hos den Sakfällde skola utgå, ej kan anses ovilkorligen af-

gjord innan underdånig ansökning om den nåd, hvares utöfning är Kongl. Maj:t förbehållen, blifvit i nåder pröfvad; och i detta mål inträffade, att Kongl. Maj:t af nåd estergifvit ej mindre Häradets, än Dess och Kronans andelar i de Knut Persson i Fröåsa ådömde böter; så ansåg Högste Domstolen sig icke äga anledning, att å denna underdåniga ansökning tillstyrka bifall.

Anmäles i underdånighet.

In fidem Protocolli
CARL ANT. KOCK.

Rätteligen utdragit utur det i Kongl. Maj:ts Justitiæ-Revisions Expedition förvarade Original-Protocoll, betygat
LARS CRONHOLM,
Secreterare.

Därpå afgick från Finance-Expeditionen efterföljande bref till Stats-Contoret:

CARL JOHAN &c.

Sedan W_r, i anledning af Öfver-Jägmästaren i Linköping Län J. Forsbecks underd. ansökning, till honom i nåder anslagit en summa af Femtio R:d., såsom ersättning för kronans andel af böterna uti ett mot Gästgifvaren Knut Persson i Fröåsa anhängigt gjordt och af Oss afdömdt skogsåverkans-mål, hvilken andel bemälte Öfver-Jägmästare såsom en till tjänsten hörande lönförmån upburit men genom Wårt nåd. Utslag blifvit ålagd att återbetala till den pligtfällde, som deraf erhållit estergift; Så vilje W_r härmed hafva Eder i nåder anbefallt att förberörde Femtio R:d. af extra utgifts medlen anordna och till Wår Befallningshafvande i Linköpings Län öfversända, för att, derest Knut Persson i Fröåsa ej af Forssbeck redan återfått den erlagda bötes-andelen, Knut Persson tillställas, men eljest till Forssbeck öfverlemnas. —
Stockholms Slott d. 21 Nov. 1821.

CARL JOHAN

SKOGMAN.

Här ser man således, huru Knut Pehrssons böter blifvit betalade af extra utgiftsmedlen. Detta behöfver inga commentarier, och vi vilja ei eller

uppehålla oss däruvid. En annan betraktelse uppkommer, då man skärskådar detta mål.

Ofvan stående båda handlingar äro allt, hvad det lyckats att få af de i målet fattade beslut. Sjelfva det document, som skulle innehålla skälen, hvarför Kongl. Maj:t, Högsta Domstolens afstyrkan oaktadt, tillade Öfver-Jägmästare Forssbeck, eller rättare sagdt Knut Pehrsson i Fröåsa, en gratification af 50 R:d b.co, har man ej kunnat öfverkomma. Annan resolution är ej utfärdad än ofvanstående nåd, bref till Stats-Contoret, som ingen ting innehåller, utom befallning att afsända penningarna. Underd. ansökan har därför blifvit ingifven att få afskrift af protocollet, hvilken ansökan blifvit i nåder afslagen, på den grund att sökanden ej hade någon del i målet.

Målets gång har varit den, att det blifvit föredraget i Justitiæ-conseil, d. v. s. af en bland Högsta Domstolens föredragande, i närvaro af Justitiæ-Råd, såsom vanligt är då domstolsmål förekomma inför Konungen. Men i Justitiæ-conseilen har icke något synligt beslut blifvit fattadt. Det enda synliga är ett bref — från Finance Expeditionen.

Det är besynnerligt med justitiæ-mål, då de gå till Konungen: så länge de behandlas inför Högsta Domstolen, äro protocoller, likasom alla andra handlingar, tillgängliga för hvem som helst; sedan förloras man ledtråden, och de försvinna ur allmänhetens åsyn. Vanligen får man dock en resolution att tillgå, hvarunder en justitiæ-föredragandes contrasignation finnes, och hvarur man kan inhemta beslutet och dess grunder. Men stundom händer — såsom i förevarande fall — att målet, efter att i hela sin vidd hafva varit synligt och tillgängligt, likasom dykar ned och kommer slutligen up — på ett annat ställe och endast såsom en ofullständig bild.

Om nu ett lagstridigt beslut på detta sätt fattades, hvem vore då den ansvarige föredraganden och contrasignanten? Den, som föredragit, har icke contrasignerat; den, som contrasignerat, har icke föredragit. Skall Finance-föredraganden ansvara för ett beslut, hvarom han ej har någon kunskap? Skall Justitiæ-föredraganden undertekna anordning af allmänna medel? Det förra lär vara nödvändigt, men innebär också, att Finance-föredraganden bör äga att neka contrasignation å (d. v. s. pröfva) hvad genom en annan expedition blifvit beslutet. Detta är orimligt; och den verkliga ansvarige föredraganden är Justitiæ-föredraganden. Men mot honom kan ansvars-påstående ej göras; ty hvad han rådt och gjort, ligger i protocollerna, hvilka

endast läsas af Constitutions-Utskottet, som ej äger att anklaga juridiska ämbetsmän. Dessas åtgärder ligga under allmänna åklagaremagten, emedan de ligga under hvars mans ögon.

Huru skola dessa knutar lösas?

Slutligen, hvad betyder Högsta Domstolens raisonnement? Kan frågan om böters belopp verkligen icke anses afgjord, ingan nådansökningen blifvit af Kongl. Maj:t i nåder pröfvad? Man har trott, att Högsta Domstolens beslut, i fråga om mitt och ditt, skulle vara tämligen oberoende af nådansökningar; och fråga är om mitt och ditt, så snart böter blifvit enskild man tilldömd. Endast den enskilde sjelf äger eftergifva sin rätt (tvärtom förhållandet med Högsta Domstolen, som ingalunda äger esterskänka något i sin domsrätt).

Betraktelser, i anledning af Ett och annat om corporationer, privilegier, nämnd i Domstolar &c. &c. &c.

Att recensera ofvannämnde bok tillåter ej tiden. Vi hafve dessutom redan en gång yttrat våra tankar öfver ämnet, och de öfverensstämmde fullkomligt med hvad förf. nu yttrat och med citationer och exempel till öfverhöfd bevisat. Hans skrift vinner stor publicitet. Därtill bidrager utaf tvifvel äfven Argus *) och andra tidningar, som med förtjent loford anmält henne.

Lärdom är en herrlig sak. Men hur kommer det till, att lärdomen så ofta är ett dött kapital? Svaret torde lättast ge genom en liknelse. Likasom om en handlande nation samlar penningar och nödens stund påkommer, då varor icke kunna fås för penningar, så måste nationen, ehuru öfverhopad med penningar, likväl svälta; likaså går det med den spränglärde, då fråga är att låta lärdomen bära frukt. Man plägar sig, kramar fram ett gräsligt förråd af systemer, syllogismer m. m.; citerar, deducerar; men allt går baklänges. Man hungrar, under det myntet klingar. Bara lärdom är såsom bara pengar; lärdom med verldsbekantskap och förstånd på timliga saker är såsom penningar nedlagda i de näringar, hvilka omedelbart frambringa lifvets bebof och beqvämligheter; hvarken lärdomen eller pengarna synas då såsom sådana, men de äro dock grunden, hvarpå allt hvilat, den lefvande kunskapen såsom den lefvande

*) Vi anse oss icke förnedrade af att känna, hvad en tidning sagt.

näringsfliten; det är de, som, utan att vara märkbara, aldri minst såsom sitt eget ändamål, likväl lifva och förhöja allt.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Posten från Thessalonik och Seres inträffade d. 19 Maji i Belgrad och medbragte nedslående underrättelser för Grekernes sak. Paschan af Thessalonik hade dragit förstärknings-truppar till sig, och slagit Grekerne vid Jenitza. Härpå öfverföll han nära 30 grekiska byar, och släpade hustrur och barn bort såsom slafvar. I Thessalonik köpte de kristne många af dessa olyckliga för 3 à 4 piaster, för att undandraga dem eländet, som väntade dem. — Senare underrättelser från Thessalonik ända till den 1 Maji säga, att grekerne icke blifvit slagne, men att Ståthållaren i Thessalonik utöfvat sitt mordbegär emot värlöse. Han hade upfordrat innevävarne i Nausta, emellan Seres och Thessalonik, att aflemna sina vapen, och då de vägrade det, hade han inryckt i detta district, låtit förgöra allt, samt med eld och svärd förhärja alla byar. Grekerne skola i flera byar hafva efterkommit sina hustrurs och döttrars begäran, och dödat dem med egen hand, för att icke låta dem falla i barbarernes händer. Man räknade antalet af bortsläpade kvinnor och barn till 10,000, hvilka till större delen försålde i Thessalonik för 10 à 15 piaster stycket. Det tyckes som om Divanen gifvit hemliga ordres, att utrota alla Greker af mankötet, äfven om de äro värlöse, emedan Paschan af Thessalonik skall hafva yttrat till en europeisk Consul, som lade sig ut för de oskuldige, att Sultanen hade rättighet därtill, för att tvinga de kristna. Den 17 Maji hade Turkarne ännu icke utrymt Bucharest eller Jassi, och de flyktade Bojernerne göra sig icke färdige att vända åter hem. Rörande Asiaternes fram- och återmarscher äro många stridiga berättelser i omlopp. Från Krajowa hade, till följe af en Firman, många trupper afmarscherat, likväl blefvo 500 män kvar. Enligt nyaste underrättelser från St. Petersburg hördes ingen ting vidare om underhandlingarnas tillstånd med Porten, efter Statsrådet Tatitschews återkomst. Kejsaren skulle afresa d. 17 Maji till gardernas mönstring. Det påstods likväl, att han endast skulle uppehålla sig tre à fyra dagar i Wilna, och därpå återvända till Residencet. Om Kejsarens första reseplan till trakterna af Odessa var nu mera icke

fråga, och man trodde, att denna resa skall ske senare. Man slutar däraf, att det ännu skall afvaktas, huru det går med den af Turkarne läsvade utrymningen af furstendömena. Bref från St. Petersburg af d. 25 Maji innehålla, att underrättelsen om en vid Chios emellan grekiska och turkiska flottan till den förras fördel förefallen sjöträffning hade blifvit bekräftad genom en från Odessa till regeringen ankommen Courier. Enligt underrättelser från denna sista ort skall den turkiska eskadern, som verkställde asiaternes landstigning på Chios, och bestod af två och tjugo mest stora skepp, hafva blifvit häftigt angripen af den grekiska eskadern, som, utgörande 70 fartyg, ilade till Chios' undsättning, och därvid, såsom man påstår, förlorat två lineskepp, två fregatter, en corvette, tre briggar och fyra kanonslupar, hvilka grekerne antände genom brännare, som de medförde. I Smyrna var man däräfver i största oro, och fruktade nya mordscener. Skrifvelser från Petersburg däremot säga, att träffningen snarare ägt rum med den förenade ottomaniska flottan, som återkom från Alexandria, och ville landa på Chios. Tio stora och små turkiska fartyg skola vara dels uppbrände, dels försänkta, ibland hvilka, utom flera fregatter och Schebecker, två lineskepp af första rangen; den undankomne återstoden af flottan hade i uselt tillstånd flyktat till Mitylene och förföljdes af grekerne.

Spanien. Man tror nu, att de stränga åtgärder, som äro förelagda Cortes till antagande, icke i hela deras stränghet skola användas emot de insurgenter, som endast blifvit bedragne eller vilseförde, emedan det, oakadt allt buller de illasinnade här och utrikes ännu kunna göra om dessa uppror, likväl från flera håll tydeligen synes, att insurgenterne äro illa beväpnade och blifva ännu sämre betalde, och att befälhafvarne alldeles icke gå till väga efter en bestämd och välberäknad plan; så att man fortfar i den öfvertygelse, att, så länge bemödandet emot den bestående ordningen endast inskränker sig till motstånd af detta slag, det i intet hänseende skall ernå det åsyftade ändamålet. — Öfverallt, där factionisterna kullslå constitutionsstenen, uppsättas genast Crucifixer i stället. I Galicien hade de så kallade apostoliska försökt ett uppror i trakten af Orense, Tuy och Vigo, men trupper från Coruna och Santiago ankommo nog tidigt för att hämma det; de upproriske kastade sig i de otillgängliga bergen vid Orense. Man var d. 11 så orolig i Coruna, att de exalterade begärde Clubbarnes återöppnande, men detta vägrade Landshöfdingen ståndagtigt. I debatten öfver

upphälvandet af Kongl. karabinier-corpsen påstod Hr. Galiano, att redan en nödvändig sparsamhet fordrade karabinierernes upphälvande, och att de, ehuru man än måtte organitera dem, likväl alltid skulle blifva fiendlige emot constitutionen. Hr. Infante yttrade; denna Corps kostar årligen 2,990,990 Realer, då däremot ett vanligt Cavalleri-Regemente endast kostar 1,800,000; grund nog i och för sig sjelf, att upphäfva detta regemente. — Herr Arguelles sökte bevisa, att det vore opolitiskt, att genom uplösningen i detta ögonblick såras så många intressen, och ådraga den bestående ordningen ännu flere fiender (missnöjde karabinierer kunde lätt förena sig med insurgenterne). Emellertid blef corpsens upplösning beslutad, på sådant sätt, att officerare och soldater efter eget behag kunna välja halfsold eller tjänst vid andra corpser. Marine-Budgeten har egentligen blifvit nedsatt från 104,355,192 Realer till 62,312,635; däraf skola underhållas: för krigstjensten fyra linjeskepp, tre fregatter, två Corvetter, två Brigantiner, fyra Goelletter; såsom postfartyg och Aviso's en Corvette, fyra Brigantiner, och fem Goelletter. Resten, för att fylla 70 millioner, skall tjena till två fregatters byggande i Ferrol och till oförutsedda utgifter. Den 23 Maji antogo Cortes i utomordentlig session utkastet till en adress till Konungen öfver fäderneslandets tillstånd. De fordra däri, att man må förfara med mera eftertryck och hastighet emot constitutionens fienders ränker och anslag, att national-milisen i hela Konungariket genast skall förökas och beväpnas, och den stående arméen organiseras, att Konungen må underrätta hvarje utländsk regering, som medelbarligen eller omedelbarligen inblandar sig i spanska angelägenheterna, att nationen icke är i den belägenheten, att hon låter föreskrifva sig lagar, och att hon skall veta försvara sin Konung och frihet; att de embetsmän, som öfverskrida sina functioner, må aflägnas, factionisterne utrotas, de fanatiska andlige bestraffas, o. s. v. Vid andra läsningen af lagförslaget till factionisternas snarare och verksamare bestraffning, har detsamma till alla rättsinnades fögnad blifvit förkastadt med 82 röster emot 41; men på en medlems proportion beslöts, att special-commissionen skall göra andra förslag till oroligheternas dämpande i Cataloniaen. Cortes hafva beslutit, att regeringen inom åtta dagar skall göra reda, hvarföre icke med mera verksamhet blifvit särjdt för handelns säkerhet till sjö. — Från Barcelona skrifer man, att, sedan eftertryckliga anstalter af de högre auctoriteterna blifvit tagna emot de öfver allt utbrustna factionist-

banden, saken äntligen vunnit ett bättre utseende. Vid hufvudpuncten Cervera, dit man förstådt, att inmanövrera factionisterna, hade alla ankomna nya trupper förenat sig med alla Catalaniska staders miliser, och vunno den 22 Maji en seger öfver dem, som måste hafva de viktigaste följder. Man uppgifver antalet af dödade factionister till 2000, hvaribland funnos 160 tonsurerade, och 300 constitutionella; andre öfver uppgifva knappt hälften af begge; men säkert är, att slagningen varit ganska blodig och att ingen pardon gafs å båda sidor. De arragoniska trupperne hafva med fälld bajonett inryckt i Cervera, som skall hafva blifvit plundrad; Kyrkoherden och Alcalden skola hafva blifvit skutne, emedan de retat bönderne till uproret. — Regulära trupper framrycka från alla håll, för att stadfästa segren, Anförarne för resningen hafva beklageligen undankommit, men många rebeller nedlägga vapnen och bedja om förskoning. — Misas skall hafva tagit sin position vid Puicerda.

England. Oppositionen har haft två tillfällen att ställa Countrygentlemännen i parlamentet på prof; nemligen genom förslagen om undersökning af civil-listans tredje klass, öfver hufvud rörande gesandtskapen, och i serskildhet angående reduction af Schweitzer gesandtskapet. Begge förslagen skulle väl kunna hafva gått igenom ty allt är dessa Herrar angenämt, hvarigenom pålagorna blifva mindre och deras pakt-ränta kan försäkras; men då förklarade Ministrarne, att om parlamentet antog dessa förslag, och således, såsom de uttryckte sig, tog sjelf en del af executiva makten i händerna, de måste resignera. Detta var mer än de hade väntat; den närvarande ministérens resignation, så litet den ock svarat emot deras önsningar, kunna de icke medgifva: I dess ställe skulle Greys, Tierneys, Mackintoshes och Humes inträda, män, hvilka lärvat folket en fullkomlig parlaments-reform, och de måste utföra den, om de ock endast bibehålla sig ett år på platsen. Förran de tillstå sådana ministrar, vid hvilkas namn hären sesas på deras hufvuden, se de häldre ännu något till och rädda hvad de kunna ur ruinerna af deras försvinnande förmögenhet. De må emellertid göra hvad de vilja, så kunna de likväl icke hämma händelsernas hjul. Ministrarnes nyligen gifna förklaring, att vissa personer måste betalas af folkets medel, för att upprätthålla kronans inslytande, och i parlamentet genomdriva åtgärder emot nationens vilja, tyckes hafva verkat såsom ett trollmedel.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG,

COURIEREN

Tisdagen den 25 Junii.

Betraktelser, i anledning af Ett och annat om corporationer, privilegier, nämnd i Domstolar &c. &c. &c.

(Forts. fr. N:o 9.)

Det finnas visserligen vetenskaper, hvilka, för att odlas och fullkomnas, icke behöfva någon contact med borgerliga lifvet; men andra finnas däremot, hvilka vantrivas och, likasom växter i ett drifhus, förlora lif och färg, om de instängas i studerkammaren. De matematiska och i allmänhet de speculativa vetenskaperna kunna idkas, ja drivas till höjd af Anachoreter; men de historiska och humana fordra det fria, medborgerliga lifvets luft, för att någonsin kunna frodas. Man har lärt sig att betrakta omgängeslifvet alltid såsom ett förströelsens, ett till fattig yttre hyfsning ledande lif, hvars verkan på vetenskapsmannen skulle vara att oförmärkt draga honom från vetenskapernas bitiska idkande. Detta är riktigt; då omgängeslifvet är sådant, som det nu i allmänhet finnes. Men grunden för den fruktan, man hyser, ligger just hos dem, som hysa den. De lärde hafva dragit sig ur omgängeslifvet, hvilket just därigenom förlorat en så mäktig regulator, som den högre vetenskapliga bildningen är, och måst vända sig på ämnen, liggande inom deras synkrets, hvilka utgöra ej blott pluraliteten af, utan ofta hela omgångescerclen. då vetenskapsmannen föraktar att synas där. Förakt betalad med förakt; och tonen har blifvit att betrakta den lärde såsom en oborstad pedant. Om den lärde sedermera vill blanda sig i de så kallade fina omgänges kretsarna, måste han studera fatuitetens och tomhetens ton, för att, om möjligt, komma de fina världsmänniskorna att glömma, det han är lärd. Hvad man ifrigt studerar att synas, blifver man slutligen till någon grad; och de finpolerade lärde afskräpa sig äudtligen ej blott skenet, utan ock till god del den inre halten af lärda. Den, som studerar konsten att tala om vackert väder, om baler och moder, öfvergår oförmärkt till studium af väder, baler och moder, och finner dem vara någon ting magtpåliggande.

Sålunda har ett svalg blifvit befastadt mellan vetenskapslifvet och omgängeslifvet. Detta svalg

har i vissa länder begynt minskas, så att den vetenskapliga bildningen inträngt i den fina bildningen, utan att någondera därpå lidit. Ty de äro ganska förenliga. Den fina omgänges-bildningen kryddar vetenskapslifvet och vetenskapsbildningen lyftar omgänget ur småaktighetens tomta formler. Ett omgängeslif, blott hvilande på en fernissad yta, utan verklig kärna af sann bildning (som vi gärna ville kalla lärdom, om ej ordet väckte hörreur), kan ej blifva annat än formler och fraser, utan förstånd instuderade och utan mening prononcerade vid hvarje tillfälle. En viss betydelse på hvarje ord är en gång inpräglad; använder man det i en annan mening eller sammanbundet med andra ord, än som den stora sedeboken föreskrifver, så studerar det ovåna örat, man anar någon malice eller någon balourdise — och samtalet är slut. Det äkta salta skämtet framqväller endast ur ett förråd af konskaper och erfarenhet; den sanna qvickheten får sin rätta glans endast af bekantskapen med snillets (det äkta snillets) produéer.

Den verkliga lärdomen; den utbredda bekantskapen med vetenskaperna och det sköna, kunna således aldrig skada omgångestonen. De kunde visserligen omskapa honom, så att man o'tare sinne höra talas om allvarsama — men dock ganska angenäma — saker, än om väder, spel, kalaser och dylikt; de kunde möjligen borttaga några af de nu vedertagna artighets-reglorna; så att man vorde färdig att förlåta någon, om han med lifvet försvarade en sanning, i stället att artig tiga, om han finner en motsatt tanka mot sig; de kunde till och med gå ända därtän i omskapning, att man händre förlåte ett litet brott mot artigheten än ett mot sunnda vettet och hedren. Dylika revolutioner skulle den sanna uplysningen kunna tillvägabrunga i omgängeslifvet, i fall de båda sinne det infallet att söka en mera intim bekantskap med hvarandra. Äfven lärdomen å sin sida kunde undergå förändringar genom denna närmare contact; den fina, smaksfulla omgångestonen — hvori kvinnorne alltid spela en hufvudrole — kunde råka att borsta dammet af de målättna bokpärmarne (vissa hufven skulle kunna så kallas), utan att däröfve nödvändigt skada något af det goda innehållet.

Så mycket om ett intimare förhållande mellan

lärdomen och den fina bildningen. Nu några ord om en större bekantskap mellan lärdomen och den medborgerliga bildningen. Att lärdomen sätter sig i en vrå och ser surmulet och föraktligt på omgångslifvet, eller att omgångslifvet äfven med förakt svärfvar, i sin lustiga tomhet, förbi lärdomen — detta är väl ett ondt, och till och med ett ganska betydligt ondt; men ännu fördärligare skulle det vara, om lärdomen och intresset för medborgerliga saker icke ville sänjas, om vetenskapsmannen ansåge sig stå på en punkt öfver eller bredvid medborgaren.

Detta inträffar dock, så snart man för långt sträcker den, annars riktiga, satsen, att vetenskaperna äro sitt eget ändamål, så snart man antager, att de äro vetenskapsmannens enda bestämmelse, så snart man söker omgärda sig med immuniteter och inrättningar, dem man behåller för sig ensam, så snart man skyr det ställe, där statens lif koncentreras, för att instänga sig i en håla, där man omgifves endast af sådana afdelningar af statsorganismen, på hvilka man tror sig berättigad att se ned. Då uphöres den lärde att stå i annan communication med staten, än att han ärligen skickar ut svärmar af halfmogna embetsmannas-ämnen; men någon återverkan från det offentliga lifvet erfar han icke, och kanske vill icke erfara.

På sådant sätt har en skräpig skilnad uppkommit mellan den lärde ex professo och medborgaren. Att lärdomslifvet och det fina omgångslifvet råkat i opposition mot hvarandra, det hafva vi redan anmärkt. Orsaker, som det ej hörer hit att utveckla, hafva äfven gjort omgångslifvet och medborgarlifvet främmande för hvarandra. Söndrings-systemet synes således vara fulländadt; och den, som icke älskar söndring, måste hysa den önskan, att det onda en gång måtte botas och den harmoni återföras, som borde råda mellan medborgare och deras lefnadston. Endast på det sätt kan skrå-andan uphöra, allvaret och det sanna lefnadsvettet inträda i omgångslifvet, humanitet i vetenskapslifvet och medborglighet i båda.

Man misstager sig icke, om man tror en hufvudsaklig grund till söndringen böra sökas i de vetenskapliga bildnings-anstalternas bortflyttande från det medborgerliga och det förfinade lifvets medelpunkt. Att samla vetenskapernas idkare dit skulle vara viktigt både för dem och för andra. Förf. af den bok, i anledning hvaraf dessa betraktelser anställas, har i korthet visat de hufvudsakligaste skäl, hvarföre nationens högsta vetenskapliga bildnings-anstalt bör finnas på samma ställe, där

regeringen finnes och statens lif koncentrerar sig. Man har mot denna lära upställt hvarjehanda inkast, öfver hvilka vi skola försöka ett omdöme. Det enda inkastet, som synes oss af vigt, har man i allmänhet förbigått. det nemligen, att då Universitetet en gång är och länge varit étableradt på ett ställe, blefve dess flyttning ett företag, förenadt med de största svårigheter. Alla de en gång påkostade dyrbara byggnader och inrättningar vor genom flyttningen onyttiga och så godt som förlorade. Nya i hufvudstaden komme att kosta mer, än universitetets kassa kunde bära. Flyttningen skulle äfven förorsaka en rubbning i studiernas gång, som åtminstone för en tid vore i stånd att föranleda ledsamheter. Äfven detta hinder är dock öfvervinnligt; och de andra inkasten, man gör, synas oss af nästan ingen vigt. Vi vilja söka att besvara de hufvudsakligaste bland dem.

Man har sagt, att ynglingarnes moralitet vore i större fara i hufvudstaden än i en småstad. Men om så vore, borde man ock föranstälta, att alla de ynglingar, som (i mångdubbelt antal mot studenternas vid något universitet) nu uppvexa i hufvudstäder, blefve därifrån bortskaffade. Vi neka visst icke, att retelser och tillfällen till utsväfningar äro många där. Men erfarenheten visar också, att de icke saknas i en liten universitets-stad. Den, som har smak för liderlighet, kan tillfredsställa sin smak lika väl där; skilnaden blir blott i liderlighetens art och natur. Dagdrifveri, supande, gatskoj och dylikt hafva deras förnämsta tillhåll i små universitets-städer, de laster, som insupas i hufvudstäder, äro väl af ganska farlig natur, men bära icke denna karakter af råhet och vildhet. Däremot kan man med trygghet påstå, att den yngling, som söker det starkaste preservativ mot liderligheten, nemligen en human bildning, resultatet af en mångsidig omgångskrets och konsternas skönhet, icke vinner sin önskan i en småstad. Han måste antiugen stänga in sig och blifva anachoret, eller ock, om han känner hos sig en drift till nöjen, tvingas att söka dem af en smutsig beskaffenhet. Om ynglingen kan i hufvudstaden hastigare och fullkomligare förstöra sig, så är det ock endast där han kan förvärfva den mångsidiga bildningen och blifva en man, sådan fäderneslandet behöfver honom. Anländ från småstads-universitetet, måste han först ombildas — och äfven vid den tidpunkten kan han fördärfvas, lika lätt som om han vore Student.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. På Samos har underrättelsen om ottomaniska flottans utlöpande förorsakat största bestörtning. Primaterne hafva tagit flykten, hvilket nödvändigt måste föröka förskräckelsen och nedslagenheten. Den samiotiska flottan har återkommit, men endast återfört 1000, man soldater; de öfrige 2 till 3000 hafva icke haft tid att inskeppa sig, och hafva blifvit kvar på Chios. Fransyska agenten Digeon har efter fem dagars frånvaro återkommit till Chios, sedan han ärofullt uppfyllt den mission, som Paschan anförtrott honom. Han har hållit sitt intåg i staden, åtföljd af primaterne från 22 byar, som han efter hvarandra genomrest och öfvertalat att underkasta sig. Han har dessutom medbragt de straffbara Samierne och upphofsmännen till insurrectionen på öen fångslade, för att aflemna dem till Paschan; ett villkor, som denna senare hade fordrat, då han tillböd dem förlåtelse, och som Grekerne sjelfve föreslagit, då de bådo om nåd. Paschan emottog H. Digeon på det mest ärofulla sätt, och betygade honom sin erkänsla i ganska smickrande uttryck. Han gjorde honom genast en skänk af en präktig häst, utlemnade på hans begäran de till slafvar gjorde katolikerna, som man inspärat i slottet, och förskaffade honom de lefnadsmedel, han behöfde för de menniskor han räddat i Consulatsbuset. En Corps af 12000 Turkar hade marscherat till kloster Yamoni, där Grekerne förskansat sig, med beslut att försvara sig. Men enligt senast ingågne underrättelser hade detta kloster gifvit sig sill Turkarna. På den motsatta delen af öen, där turkiska escadern befinner sig, kryssade flera grekiska fartyg, som voro sysselsatte att på stranden upptaga alla dem, som kommo till kusten, för att flykta undan och rädda sig. — Man beräknar att mer än 150,000 man, alla beväpnade och färdige till strid, för närvarande befina sig i Natolien och i flera rigtningar marschera till kusterna. De äro alla frivillige. I Smyrna fortfor lugnet, men var nära att störas genom ankomsten af 3000 man trupper från Magnesia. På Hydra skall herrska allmän bestörtning. Hydrioterne, Spetsioterne och Psarioterne rådslago hvad parti de skulle taga under de nu så kritiska omständigheter. De inse nu, att deras räddning endast ligger uti flykten; de ämna öfvergifva sina öar och på sina fartyg transportera deras familjer och allt, hvad de kunna forskaffa af deras egendom till det fasta Europa. — Den 6 Maji skall i en församling af Divanen, hvarvid Janitscharernes chefer voro när-

varande, så väl Moldaus som Wallachiets utrymning blifvit kungjord, äfven som det beslut, att hädanefter endast anförtro Hospodarplatsar åt de infödde, hvilket uptogs med enstämigt bifall. Detta beslut är i och för sig sjelf ganska angenämt för folket och trupperne, och räknas regeringen till synnerlig förtjenst såsom ett medel till fredens bibehållande med de utländska makterna och till furstendömenas blifvande säkerhet. — Den flotta, på hvilken Halil-Bei commenderar, har anländt till Rhodos i förening med Paschans af Egypten escader, sedan hon på öen Candia landsatt 6000 man, hvilka Paschan till detta ändamål hade låtit inskeppa i Alexandria. Insurgenterna skola vid Agestos (några mil väster från Thessalonik) hafva lidit ett svårt nederlag och 20,000 Greker i detta district allena förlorat lifvet. Underrättelserna från dessa trakter äro ganska ofullständiga; emellertid var allt i Thessalonik fullkomligen lugnt.

Spanien. I congressen har General-Capitainens för sjette militär-divisionen berättelse angående träffningen vid Cervera blifvit afgifven; Detta varade sexton timmar. Man kan anse factionen såsom till intet gjord, emedan dess Junta blifvit tillfångatagen. Den 24 och 25 Maji discuterades utkastet till adressen till Konungen, och antogs med 80 röster emot 54. Herr Galiano hade gerna skolat vilja haft densamma författad i mindre allmänna uttryck, och genomgick med mycket tadel förvaltningen i alla ministerial-departementerna, i synnerhet för inre- och krigs-ärenderna; endast ministern för utrikes-departementet berömdes mycket af honom, såsom den där upförde sig med en fasthet, som man icke funnit hos hans föregångare, och satte spanska namnet i respect hos utländska makter. Vissa parti-tidningar göra det till sin sysselsättning, att afmåla spanska provinserna såsom alldeles i upror, och låtsas sig tro på en nära undergång af den constitutionella styrelseformen. då likväl allt är lugnt i det inre. Catalonien hemsökes väl af några band, men man ser allt för tydligt, att de icke fäcka för något parti, utan endast önska att plundra. Mäktiga fiender till det nya systemet begagna emellertid detta, och taga dem i sold, för att komma andre att tro, att de hålla med deras parti; men motsatsen är klar, ty banden bestå endast af sammanråfsade landstrykar, som lockas af begär till plundring och genomretelsen af $1\frac{1}{2}$ pezetas sold om dagen. Någon egentlig massa har aldrig rört sig. Ett utlåtande af krigs-commissionen till Cortes föreslår den stående härens belopp för det löpande året till 62,045 man, fördelade i 27 linie-regementen folck, 14

lätt artilleri, 10 linie-cavalleri och 12 lätt cavalleri af 411 man och 307 hästar för hvarje regemente. Den 26 Maji aflade finans-commissionen sin berättelse öfver det den 22 November 1821 genom Minister Vallejo med pariser-husen Ardonin och Hubbard afslutna lån. Den föreslår ibland annat, att befullmäktiga regeringen att träffa en förlikning med sagde hus, för att genom några upoffringar minska den ofantliga skadan, som lånet tillskyndar nationen; äfven som att hon må contrahera med något annat hus om det som felar i de 200 millionerna. För öfrigt skall ansvarighets-commissionen sättas i stånd, att föreslå åtgärder till de genom låne-tracten begåna öfverträdelser emot constitutionen. — Discussionen öfver detta utlåtande hade ännu icke d. 27 gifvit något utslag.

Frankrike. Föredraganden öfver valet af H. Caumartin, en ganska förmögen fabrikant och godsägare från Côte d'or, af det libera partiet, anmärkte, att valbevisen voro i sin ordning, men att byråen erhållit en protest emot detta val. De antiliberala genomdrefvo, att denna protest skall tagas i öfvervägande, änskönt de liberale påstodo, att byråen icke ägde att taga kännedom om annat, än det som tillsändes densamma af valförsamlingen. Därpå betygade Hr. Constant sin förundran däröfver, att berättelsen öfver valet i Paris voro så korta och ofullständiga; han mente, att det därvid tillgått otillbörligt, och beskyllade, lika med Herr Chauvelin, ministären för vilkorliga åtgärder för att tvinga valet efter dess vilja. Hr. Villèle försvarade däremot sin bekanta circulärskrifvelse, och sökte bevisa, att han därigenom endast hade velat förhålla embetsmännen i allmänhet, vid konungarikets närvarande tillstånd, deras skyldigheter, och att ingen till följd däraf hade blifvit afsatt. Denna förklaring tillfredsställde på intet vis venstra sidan. General Foy tog ordet och angrep ministrarnes hela system på det mest bitande sätt. Så snart de i ett land, där de rösträttiges antal emot constitutionen blifvit inskränkt till 80 å 90,000 personer, och där man finner 500,000 embetsmän, gifva dessa senare ofenteligen till att förstå, "Ni skola rösta efter vårt behag eller ock taga vi ifrån er ert dagliga bröd", är representativ systemet, som utom dess redan blifvit så försvagadt genom machiavelistiska förordningar, alldeles kullstörtadt. Han anförde en mängd omständigheter till bekräftande af sin sats. Det förstås, att generalens tal hördes med största otålighet; men han förde det likväl med kraftig röst till slut, oagadt mängas skrik och hotelser, som lemnat sina platsar och

gjorde mine af att storma talarestolen. Sigillbevararen, Hr. Peyronnet, tog däraf anledning att uppenbart förklara, att ministären hade gjort sitt inflytande gällande vid valet, för att förhindra embetsmännen, att understödja den Kungliga regeringens fienders bemödanden; ett ord, som icke upväckte ringa buller och stort missnöje ibland de liberale. I går valde Kammaren såsom Candidater till presidentstället H. Ir. la Bourdonnaye, Ravez, Bonald, Vaublanc och Chabrol de Crouzol.

England. Parlamentets prorogation skall, såsom man erfar, icke äga rum före medlet af Juli månad, och konungens resa, som först skulle kunna hafva företagits efter sessionens slut, och hvars kostnad man nu önskar att undvika, måste uteblifva. Den 4 Junii föreslog Hr. Wynn en bill, att tillåta direct handel på Indien uti skepp äfven under 350 tons, hvartill directörerne för Ostindiska compagniet ädelmodigt samtyckt. Sir Jos. Mackintosh gjorde, efter en lång framställning, full af beundransvärd vältalighet, det förslaget att besluta: att Huset i början af nästa session, för att förläna kriminal-lagarne större verksamhet, ville taga i allvarligt öfvervägande mildrandet af straffens så orättvisa stränghet, polisens förbättring och uprättandet af ett deportations- och fängelsesystem af större verkan, för att tjena till exempel och förbättra förbrytare. — Tredje läsningen af navigations-billen antogs med 47 röster emot 38. Priset på ädla metaller har sjunkit mycket genom den stora tillförslen från de Förenade staterne och Södra Amerika. Från den sednare verldsdelen medbragte kungliga skeppet Superb allena i million Pd Sterling för privat räkning.

America. Enligt nyligen ankomne bref från Havana skäl mexicanska congressen hafva beslutit, att icke skilja NySpanien från Spanska kronan, utan att det skall utgöra en integrerande del af spanska monarkien under ett förbundssystem. Man tillägger, att Iturbide, missnöjd öfver detta beslut, begifvit sig till Tucala (Tascala?) och där befästar sig. Denna tillsats gör hela underrättelsen något misstänkt, ty såsom man känner, är det, som begärdes af Congressen, just icke i motsägelse med hvad som på detta sätt skulle vara beslutit. Emellertid försäkrar ett bref från Mexico af d. 3 April i ett Havenablad, att resningar i royalistisk anda utbrustit ibland trupperne i Texeoco Tacubaya, o. s. v., men likväl icke varit af betydighet.

COURIEREN

Thorsdagen den 27 Junii.

Betraktelser, i anledning af Ett och annat om corporationer, privilegier, nämnd i Domstolar &c. &c. &c.

(Forts. fr. N:o 10.)

Om föräldrar begynte frukta att sända sina barn till universitetet, så vore därmed ej så synnerligen mycket förlorat; barn hafva ingen ting att göra vid universitetet. Att skicka sina söner, såsom tämligen bildade ynglingar, till hufvudstaden, för att studera, bör ej mer skräma några föräldrar, än att skicka dem dit, för att engagera sig i tjänst, för att, såsom militärer, genomgå graderna, för att, såsom köpmän, lära sig handeln, för att, såsom artister, besöka konst-akademien eller dylikt. För alla dessa ändamål brukas det att komma till hufvudstaden vid en späddare ålder än den, vid hvilken man borde besöka det högsta lärdomssätet. Den äkta akademiska friheten, hvilken, såsom vår författare mycket riktigt utredt, består i friheten att välja vetenskaper, lärare och böcker, kan icke begagnas af andra än dem, som fullkomligt genomgått elementar-vetenskaperna; och det har man icke gjort, utan att vara kommen till tämlig stadga i ålder och vett. Vet man, hvarföre man kommer till universitetet, och har man ett gifvet mål sig föresatt, så har man äfven ett lika kraftigt motgift mot förströelse och förstörelse, som någon af de ofvan uppräknade sysselsättningar kan vara. Hvem påminner sig att någonsin hafva ifrigare arbetat och längtat till något mål här i lifvet, än då han arbetade för en grad eller en examen? Hvem har med mindre flit beredt sig till en Chirurgie-Magister-examen, som tages i hufvudstaden, än till en Doctors-examen, som tages vid universitetet? Hvem har, under studierna till den förra, förstört sig mer på hufvudstadens nöjen, än på småstadens under studierna till den sednare? Exempelen på förstörd moralitet äro ej i förhållande talrikare, i fråga om förnuftiga personer, som kommit till hufvudstaden, för att bildas, än i fråga om dem, som sökt bildning vid ett småstads-universitet.

Ett inkast mot universitetets förläggande till hufvudstaden är, att de studerandes kassor där mera medtagas än i en småstad. Detta är sant,

ds man vill förstöra pengar; hufvudstadens nöjen äro af de kostsamare, såsom i allmänhet af en mera förfinad beskaffenhet; de äro flera och mera läckande. Den, som har lust att förstöra sig i ekonomiskt afseende, han lyckas däri, hvar han ock finnes; men det går fortare i hufvudstaden. De, som nu gå från universiteterna in i den värfvade soldathöpen, såsom moraliskt eller ekonomiskt ruinerade, torde hafva kommit dit något förr, i fall universitetet varit i hufvudstaden; ja, det skulle till och med vara möjligt, att deras antal blifvit större. Men mycket större hade det dock icke blifvit, eller rättare icke öfverskridit det antal, som nu är odugligt till studier och andra göromål, ehuru det, för aflägsenhets skull, icke hunnit sitt mål, utan visar sig under form af arma lideliga dagdrifvare och dylikt. Någon särskild re-telse behöfver man ej frukta af garnisonens när-belägenhet; på ju närmare håll gardes-muskötten ses, desto mindre är dess behag, och just tillfället att dagligen se det mindre behagliga i soldatlifvet torde kunna varna mängden därför.

Å en annan sida kan universitetets belägenhet i hufvudstaden vara gagneligt för Studenternas financer. En yngling, som sjelf icke har tillgångar att uppehålla sig vid universitetet, söker alltid att genom undervisande i de vetenskaper eller vackra konster, han kan, vinna sitt uppehälle. Ett utvidgad tillfälle härtill vore en välgärning, en öpnad möjlighet att existera, för mängden som annars af medellöshet skulle tvingas att öfvergifva studierna.

En oberäknelig fördel för den studerande ungdomen vore dessutom att påräkna af visstandet i medelpunkten af statslifvet. Nu händer vanligen, att man väljer sitt yrke för lifstiden, utan att känna dess svårigheter eller fördelar. Så öfverger man universitetet, med föresats att aldrig återkomma dit; man likasom tillstänger vetenskapslifvets dörr efter sig och tvingas att fortsätta den väg, man valt utan riktig kunskap om dess beskaffenhet; man har ingen utväg att välja en annan, äfven om man finner den, man valt, icke öfverensstämmande med sina önsknningar eller krafter. På detta sätt läckas årligen från universitetet till hufvudstadens embetsverk en mängd ynglingar, som blott på afstånd

sett embetsmannalifvet i en falsk dag eller icke känna mer än berättelser därom. Embetsverken måste taga emot dem, emedan de blifvit ordentligen bitrånade och beräknat sina affärer så, att en återgång till universitetet, för att välja annan väg, skulle medtaga dubbel tid och kostnad.

Häraf kommer den nödvändigheten att vid embetsverken emottaga alla, som vid universitetet genomgått den föreskrifna examen. Af en ofantlig skara af lönlösa, väntande embetsmanne-ämnen måste man omgifva sig, för att bland denna skara utvälja och bilda — hvilket nemligen kunde till största delen ske på förband, i fall universitetet funnes i hufvudstaden. Hela rikets upväxande och bildade ungdom vore då att tillgå; man behöfde icke uttaga embetsmannas-ämnet, förr än en plats vore ledig; man sökte det då bland den studerande hopen, utan att nödgas samla en enkom väntande och redan utexaminerad plantskola för hvarje verk; en plantskola, som stängt sig från möjligheten, eller åtminstone lättheten, att välja ett mer passande eller mer lönande yrke. Huru ofta har man icke sett personer, som ingått i de administrativa embetsverken, ångra, att de ej tillika eller i stället gjort sig jurister eller tvärtom, och antingen tvingas att icke ingå på en väg, som de finna nyttig och angenäm, eller ock att afbryta sin redan öppnade bana och med betydlig kostnad återresa till universitetet? Allt sådant vore onödigt, i fall universitetet funnes i hufvudstaden. Den unga tjänstemannen behöfde ej anse sig hafva slutat studierna, då han engagerade sig. Han kunde på förband initiära sig i de ämnen, hvarmed hvarje embetsverk sysselsätter sig; han kunde med egna ögon se, hvad hans krafter tillåte och hvilka utsigter han hade; han kunde blifva känd och försäkrad om framgång, innan han bestämde sin framtida väg.

Oss synes dessa fördelar så stora, att man för deras skull väl kunde underkasta sig större olägenheter än dem, som äro eller förenas vara förenade med universitetets förläggande till hufvudstaden. Att icke behöfva nära en mängd hoppfulla ynglingar in på en brödlös väg; att icke nödgas, af medlidande för de såhända varrade, utsuga landet med skatter till de öfvenlödiga embetsmännens lönande eller att taga emot godt och öndt, blott det genomgätes examen -- allt detta är värdt behjortande.

Ett inkast, som kan göras och som man verkligen hört göras, ehuru icke offentligen, är följande: Exempel från främmande länder visa faror för den akademiska lärofriheten, i fall universiteterna ligga för nära under styrelsens ögon; man

kan då lättare vänta ett befäl till lärarne att läsa så eller så; äfven här sakna vi ej dylika exempel; Johan III lät ju flytta universitetet till Stockholm, för att hafva det under ögonen och tygla dess oppositions anda. Detta inkast låter något, men uthärdar icke någon sträng granskning. Historien visar, att universiteter högst sällan yttrat någon oppositionsanda. Man beskyllade väl Oxford att vara Pretendenten tillgifvet, och man beskyllar nu de Tyska universiteterna för demagogische Umtriebe; men denna opposition har icke egentligen utgått från Katedrarna, utan från någon sinnesstämning hos ungdomen, en sinnesstämning, som är lika svår att förebygga i en, med police uppfylld hufvudstad, som annorstädes.

Hvad åter katedrarnas frihet angår, torde den vara tryggare just i hufvudstaden. Vi tala nemligen om constitutionella länder och om folk med sinne för frihet. Skulle en regering hafva lust och magt att göra ingrepp i lärofriheten (hvilket, i parentes sagdt, icke är synnerligen förebyggt i Sverige), så sker detta lättare i en småstad, där den bildade allmänheten utgöres nästan blott och bart af de akademiska lärarne och lärjungarna, än i en hufvudstad där en stor bildad allmänhet omgifver universitetet och den förnådabla hopen mot godtycke, allmänna tänkesättet, skyddar en lärare, hvars läror kunnat misslaga, i anledning af någon större djärfhet i forskning och framställning. Äro hans satsar af vigt för mänskligheten och för staten, så må han vänta sig bland bildade medborgare ett stöd, som den studerande ungdomen ensam ej förmår ge. Hans auditorium kommer alltid att blifva större än student-matrikeln, då däremot nu en akademisk lärare, om ock utrustad med den vidsträcktaste lärdom och den snillrikaste framställningsförmåga, icke utom universitetsstadens tröga murar väcker något intresse för sig och sina läror, så länge han blott uppträder såsom akademisk lärare, och icke såsom författare. Vid de gamla universiteterna (hvilka i allmänhet bildades i stora städer) såg man de utmärkta lärarne kring sina katedrar samla allt bildadt folk och därifrån mäktigt iuvärka på sin samtids, ej blott på den tränga kretsen af de stränga vetenskapernas idkare. Samma händelse har man någon gång sett också i nyare tider. Äfven i Sverige har en tid funnits, då den fina bildningens medelpunkt inträffat med vetenskapernas, då Christina, med sitt lärda och lysande hof, vistades som oftast i Upsala och deltog i de lärda öfningarna. Hvilken vigt vetenskaperna och vetenskapsmännen ägt, huru nära deras läror måste hafva varit förbundna med och stödda af all-

männa fänkesättet, behöfves ej att vidlyftigt utreda. Ej eller behöfver man se långt, för att se, det ett universitet, som blifvit förstuckat i en vrå af riket, icke kan annat än småningom förlora sin stora betydelse och vikt. Om det icke slutligen, såsom de Engelska, blifver en för statslivet alldeles främmande anstalt, endast uppehållen af sina betydliga dotationer; så bör sådant tillskrifvas nödvändigheten för hvar och en, som vill gå i statens tjänst, att vara examinerad vid universitet; en sak, som icke fordras i England, hvarföre också dess universiteter nästan äro glömda relikier af medeltiden.

Alla dessa skäl synas oss så bindande, att man borde önska universitetets förläggande till hufvudstaden. Vi veta nog, att människor finnas, som äro nog naiva att erkänna, det de försvara allt gammalt, blott därför att det är gammalt. Dessa halva redan sträfvat, och skola säkert till sista andedragten sträfva, att bibehålla universiteterna i deras småstäder, trots allt, hvad man kan demonstrera för dem. Också hoppas vi aldrig att se uppfyllas den, på så goda skäl grundade önskan om universitetets flyttning här i Sverige. Kanske äro också de locala svårigheter vi ofvan antydt, så stora, att verkställigheten, äfven i händelse af en allmänt spridd öfvertygelse om företagets nytta, icke kan följa åtminstone icke snart.

Man skall väl undra, att vi endast talat om universitetet, då här likväl finnas två i riket. Detta halva vi visserligen icke glömt, och vilja yttra några ord därom, innan vi gå från ämnet.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Heleniska flottan har från Senaten erhållit en med dess egit förut fattade beslut öfverensstämmande befallning, att på lif och död slåss med Turkarne vid Tsebesme och Chios. Från Corfu berättas, under den 3 Maji, lysande framsteg på fasta landet af Hellas; det heter bland annat, att 500 greker i de trånga passen öfvervåldigat den escort af 3000 man, med hvilken Corschid Pascha till Storherren afsändt Alis skatter, och att bytet gör till flera millioner. Chorschid Pascha, hotad i ryggen och utan lifsmedel, har skickat till Corfu, att begära så väl sådana, som andre varor; endast för Colonial-varor har han ditsändt 250 000 P.r. Sin Harem har han för en miljon P.r. återbekommit, med det vilkor, att alla Greker och

Sulioter, som Ali hade till gisslan eller annars voro fallne i dess händer, skulle återlemnas. Antalet af de under dess befäl stående trupper stiger nu högst till 7000 man, af hvilka 1000 utgöra besättningar i Arta och Prevosa. Albaneserue halva sistledne April månad i Argyrokastro, utan att Chorschid vågade hindra det, hållit en sort national-församling, och enhälligt beslutit, förblifva neutrale. Sulioterne voro efter Ali-Paschas fall nödsakade, att draga sig tillbaka från Riagnassa och andre puncter, för att närmare förena sina krafter; dock skola de säkert snart framrycka från sina berg. Den underrättelsen, att denna tappra stam föronat sig med Turkarne, är helt och hållit falsk. Sulioterne äro Turkarnes oförsonligaste fiender, och skulle, om ock Grekerne underkufvades, hållre uppoffra sista blodsdroppan, än försöna sig med Turkarne. Från Constantinopel af d. 15 Maji berättas, att alla därstädes inspärrade Sanioter och Chioter, på Portens befallning, blifvit afträttade. Emellan Paschan af Skutari och Montenegroerne är öfverenskommet, att ej tillåta några turkiska trupper inträda i norra Albanien. Paschan begagnar detta beslut, att organisera stridskrafter, med hvilka han, i händelse af anfall, kan göra lifligt motstånd. Då han intet har att frukta från medel-Albanien och Epiros, är hans hufvudsakliga upmärksamhet riktad emot Bosnien, där han skall vara i godt förstånd med de militaire chefer som sedan någon tid varit i misseredit hos Porten — En märkvärdig omständighet är, att Paschan i Skutari disponerar öfver betydande Penningesummor, som indragas ifrån utländska orter. Flottan från Hydra, 80 segel stark, var d. 23 April utslupen, för att förena sig med de öfriga afdelningar och sedan uppsöka turkiska flottan. Från Krajova i Moldau voro ännu d. 21 Maji hvarken Asiater eller Janitscharer aftågade. Man tror, att i intet fall Janitscharerne upbryta, förr än den nya Regeringen är insatt. Turkiska befälhafvarnes vid Scris och Thessalonich tränga påminnelser om förstärkning halva ej förfelat sitt ändamål. Flera starka trupp-afdelningar äro till dem aftågade från Romelien och Makedonien; och så väl Makedonien som det hårdt ansatta Thessalonich är för Porten räddadt: Turkarne började åter agera öfvensitt, och angrepo de från Thessalien framryckte grekiske Corpser och de makedoniske insurgenter, samt slogo dem med sin öfvermakt i flera trällningar. De förstnämnda halva dragit sig till de trånga passen vid Olympos, där de avvaktat förstärkningar.

Spanien. Man vill veta af god hand, att regeringen är i besittning af oförnekliga och utförliga

bevis, att de sista oroligheterna i gränsprovinserna hafva blifvit anstiftade i Frankrike och synnerligen i Toulouse, genom menniskor, som föregifvit, att de däruti varit understödde af ganska mäktig hand. — Många trupper påstås skola komma till Catalonia för att brukas emot insurgenterne och såsom motcordon. I Cervera skola 25 Capuziner-munkar hafva blifvit dömda inför ständrätt. Den 28 Maji inryckte insurgenterne, 3000 man starke, med tio andlige i apetsen, in i staden Berga, som de förut belägrat; linietrupparne och milisen hade näst draga sig tillbaka af brist på ammunition. Berga, som räknar 12,000 inneväpnare, kallas bergstraktens Barcelona, i anseende till vigten af dess handel och fabriker. Insurgenternas Junta besinner sig i Solsona och befäster sig i bergen. — Herr Banos, andre secreterare vid missionen i Washington, har medbragt den underrättelse till regeringen, att de förenade Staterne erkänt de sydamerikanska staternas oafhängighet, hvilket förorsakat det djupaste intryck.

Portugal. Man försäkrar, att regeringen är i begrepp att sända en betydlig makt, man säger 12,000 man, till Bahia. Alla redare hafva blifvit upfordrade att tillkännagifva, till hvilka frakter de vilja lemna fartyg för denna bestämelse. Man tror, att det är regeringens afsigt, att göra Bahia, där portugisiska trupperne senast behöllo öfverhuden, till en central-position, en art trupp-depôt för allt, hvad som öfversändes från Europa. Den 10 April var där ännu allt lugnt, och man var utan alla bekymmer, sedan milisen och de brasilianska trupperne blifvit afväpnade.

Frankrike. Den 11 Juni emottog Konungen deputerade kammarens tacksägelse-adresse. I de deputerades hemliga utskott öfver utkastet till adressen beklagade General Sebastiani, att icke för konungen blifvit framlagd kammarens önskan, att Frankrike måtte förena sig med de öfriga makterna, för att från turkarnes mordsvärd undanrycka grekerna, (hvilke han skildrade såsom Herrar öfver Peloponesos och snart öfver hela Arkipelagen. Han klagade äfven, att de flyktande spanska insurgenterne uptogos i Frankrike, likasom med öfna armar. De delar af adressen, hvaruti de inre angelägenheterna voro berörde, föranledde flera amendement från Hrr. B. Constant och C. Perrier. Den senare ville veta, hvarföre den kvarstående skulden blifvit förökad med 60 millioner, då den likväl aldrig skall öfverstiga 300 millioner, och föreslog, att kammarens ledsnad öfver skattkammarens nya belastande måtte uttryckas. — Finans-

ministern läfvade därpå, att redan följande dagen förelägga budgeten, hvarföre han undanbad hvarje förtidigt omdöme. — Alla amendement förkastades och adressen antogs. Finansministern förelade också verkliga Budgeten d. 11. Utgifterna utgjorde 900,975,503, inkomsterne 909,130,783 fr.

England. Sedan Finansministerns plan, att förpakta pensionerna till någon corporation, slagit fel, så har han åter frambragt den i en ny skapnad, som i det väsentliga är den samma, endast att de 2,800,000 Pd årligen skola lemnas till en committee, som skall utnämnas, och hvilken äger att af enskilda personer emot visst årligt afode upplåna det för de första åren nödvändiga öfverskottet till flyllande af de fordrade fem millionerna. Planen är ganska invecklad och fördersligare för landet, än om man lät pensionärerne småningom utdö, eller, om man då änteligen skall låna, håldre lånte af sinking fonden. Men man vill en gång nödvändigt se en del af pålagorna borttagen; ministrarne vilja eller kunna icke verkställa detta genom ytterligare besparingar; Countrygentlemännen, som frakta för en parlaments-reform, våga icke att tvinga ministrarne därtill; och likväl måste ministrarne bringa något till stånd på det de förre må kunna säga till sina constituents: Vi hafva gjort något för eder! och icke alldeles förlora deras förtroende. Man kastar således den blifvande tyngden på det kommande släktet, för att befria det närvarande från en öfvergående, och är nöjd. Likväl läser icke hvar och en bliwa tillfreds med de serskilda pålagorna, som skola upphävas; ty, med undantag af bus — och föstertaxan i Irland, har man icke nämnt någon, som tillskyndar massan en omedelbar lindring. Ty då en pålaga göres, så begagnas det straxt af de stora monopolisterna; (genom combinationer blifver i England nästan all ting monopol), för att updrifva deras värar till det dubbla, men sällan nedsätta de prisen, då en pålaga minskas eller uphåves. Minskandet af 1,300,000 Pd på salt-taxan torde kanske något kännas af allmänheten; men huru mycket skall väl för den fattige afslås på ett par skor, om man borttager 300,000 Pd af taxorna på det läder, som förbrukas i alla tre Konungarikena. Endast minskning i de directa pålagorna kunna medföra verkelig lindring.

COURIERA

Måndagen den 1 Julii.

Betraktelser, i anledning af Ett och annat om corporationer, privilegier, nämnd i Domstolar &c. &c. &c.

(Slut fr. N:o 11.)

Sveriges stora vidd gör det kanske nödvändigt, att fler än ett universitet finnas, ehuru den orsak redan uphört, hvarför Carl XI inrättade det i Lund, nemligen fruktan, att ungdomen skulle gå öfver till Dannemärk och där studera. Denna fruktan äger numera ingen grund, sedan de södra provinserne glömt sin gamla förening med Danemärk, och sedan utländska grader eller examina icke anses gällande vid ansökningar till sysslor inom fäderneslandet. Men, såsom vi nämnt, landets stora vidd torde fordra, att mer än ett universitet finnes. Många besöka universitetet, utan afsigt att gripa in i statens stora hjulverk, och endast för att absolvera sin curs såsom prester, skollärare eller dylikt. Det vore hårdt för dem att nödgas resa till hufvudstaden från långt aflägsne orter.

Man förebrår oss troligen att på detta sätt vilja upställa en rangordning mellan universiteterna, så att det, som finnes i hufvudstaden, skulle vara ämnadt för den högre medborgerliga bildningen af embetsmän, men det andra blott för de mindre yrken. Följden skulle möjligen kunna blifva den, att de ynglingar, som ämna sig i rikets civiltjänst, mera samlades i hufvudstaden. Men detta är något, som äfven nu inträffar med rikets båda universiteter, att embetsmannä-männen mer komma från det ena än från det andra. Den, som ville söka sin bildning vid det aflägsna universitetet, ja undergå de för tjänstemanna-vägen erforderliga pröfningar, vore icke därifrån hindrad. Han kunde sedermera, då han kommit till hufvudstaden, i alla fall begagna det där varande universitetets undervisning. Den, som blott sökte uplysning utan afsigt att gå i tjänst, eller öck ämnade sig till sådan tjänst, som ej är fästad vid hufvudstaden, kunde med lika fördel bivista det universitet, som kvarblefve i landsorten.

Slutligen ett ord om universiteternas inbördes förhållande, så vida nemligen man antager nödvändigheten af fleras bibehållande. Det vore önska-

ligt, att de blefve närmare lierade, att t. ex. öfvergången från det ena till det andra blefve vanligare och lättare, att befordringar från det ena till det andra oftare skedde. Ingen ting är ofördelaktigare för den på hvardera stället rådande anda, än den afstängning, som i allmänhet finnes. En esprit de corps, en afund, ett visst förakt, ja någon gång ett hat bildar sig mellan båda universiteterna. Man har ofta sett olika systemer i vetenskaperna irrita sig och med hätskhet försvaras, en berömd och älskad lära bilda kring sig en skola af lärjungar och unga lärare, hvilken urartar till ett slags orden på det ställe, där han vistas. På samma sätt bildas vid ett annat universitet en motsatt skola, och det hat, som olika systemers anhängare hysa till hvarandra, sträcker sig till universiteterna. Det ena anklagar det andra för okunighet eller förvändhet.

Detta onda vore afhulpet genom en tätare och intimare communication. Om det exemplet vore vanligare, att den, som bildat sig vid ett universitet, blefve befördrad vid ett annat, skulle verkningarna af denna blandning blifva högst hälsosamma, likasom det för discipline och taktik är ganska nyttigt, att officerare flyttas från ett regimente till ett annat. Fasthängandet vid det gamla, akrämässig esprit de corps och ett slags inskränkt egoism förebyggas därigenom.

Vi hafva nu sagt vår mening; vi hafva icke gjort mer än sökt commentera eller, kanske rättare, parafrasticera, hvad förf. af Ett och annat med kraftfull korthet framkastat. Hvad skola den särskilda jurisdictionens kämpar säga om honom och hans bok? Carl XI skall en gång i remissen på besvär öfver ett, som han genast tyckte, orimligt beslut af Kammar-Collegium, hafva yttrat någon tyekan om Kammaren skulle kunna förklara sig. Mången vore frestad att tro det samma om jurisdictionens-kämparna. Förklaring, eller rättare svar, torde man dock så vänta, visst icke directe af Cousistorium, under hvars värdighet det är att tvista med en enskild, men åtminstone af någon annan. Att strida, ja till och med så sista ordet, är icke omöjligt för hvem som helst, då striden icke går på lif och död. Men ett dräpslag synes dock Ett och annat likna; de återstående försvars-

huggen kunna troligtvis icke blifva annat än matta, så vida nemligen de ej riktas från annan sida, än där Förf. till Ett och annat svänger sina vapen.

Skall man då någonsin få vänta universitetets flyttning till hafsvadustaden? Det nu lefvande släktet har väl icke hopp att få se detta ske. Äfven om man skulle finna de skäl bindande, hvarpå vi trott en sådan flyttning vara nyttig, lärer man dock icke underlåta att framdraga den gamla visan om tidens mognad; ty åt tidens anda stygges man, men åt tiden sjelf fröjdar man sig, då hon kan brukas att fördröja förbättringar. Men den nu varande tiden har just det besynnerliga med sig, att mycket, hvartill man af gammalt vant sig att anse så lång förberedelse nödig, nu lyckats helt hastigt. De försigtige hafva varnat och ropat sig hessa — och ett tu tre har storverket, fullkomligt lyckadt, stått midtför deras förvånade ögon. Huru lång tid hade desse försigtige icke fordrat, för att bereda en allmän national-beväring? huru många omsvep att bereda sinnena och bearbeta öfvertygelsen? att afhandla och underhandla? Men lagstiftningen tog ett raskt steg — och inom en handväning blef national-beväringen ej blott inrättad, utan ock en omtyckt anstalt. Många hundrade dylika exempel kunde anföras. Orsaken är, att skrändan, alla bemödanden oaktade, går baklänges; man begynner mera handla nationellt och öppet; ett folk lærer bestämma sig af skäl och öfvertygelse. Förr skulle man arbeta sig igenom hundradetals lager af skrän, öfvertala, smickra, hota på hundrade ställen, innan ett beslut kunde fattas. Ju mera enhet och helhet statsorganismen bekommer, desso mindre tid behöfs; ty viljan är för handen, så snart öfvertygelsen kommit. Den, som älskar skrän och privilegier, måste således hata enhets-principen.

Fantasier om barometrar och mynt.

Man har sagt, att myntets värde är den barometer, som visar näringarnas och allmänna välståndets höjd. Detta är sant. Myntet gäller högt, hvar helst varor finnas i mängd och litigt omsätts; där gäller det högt äfven utan att hafva något högt värde i sig sjelft. Hvar däremot få varor finnas och föga industri vid deras frambringande och omsättning, där gäller myntet lågt, NB. såsom mynt, äfven om det i sig sjelft har ett högt conventionellt värde. Att vilja genom konstlade medel upphålla eller höja myntets värde, såsom mynt, i det man söker gifva det ett högt värde, såsom

vara; att därigenom tro sig inverka på näringar, allmän kredit o. s. v., det förefaller mig såsom man ville hindra väta, storm eller torka, eller fixera väderteken, genom en plugg mot quicksilfret i harometern. Det dåliga vädret fortlfar och det önskliga inträffar icke, churu barometern visar på vackert vädar. Likaså fortlfar nöd, misstroende, näringslöshet i landet, om ock välsändets barometer, penningen, kunde bringas till en punkt, som visade idel herrlighet. Varan mynt är god, men industri- och rörelsemätaren mynt är dålig. Man handlar med den enda goda varan; man skaffar sig njutbara varor för den; man bringar henne slutligen ned till jemngodhet med de varor, hon skall representera och omsätta, eller till så ringa kvantitet, att den svarar mot de öfriga varornas.

Detta allt ligger i sakens natur. Att vilja bringa myntet till silfver är blott att genom ett kretslopp först göra detta till mynt — med förlust, sedan att omskapa myntet åter till vara — med förlust, och så att åter begynns, och i evighet begynna, samma operation. Alla så kallade realisationer bevisa det. Man har sammanblandat tre saker: mynt, silfver och statens financer. Det första är en blott tanke, en öfverenskommelse; det andra är en vara, hvars värde väl är conventionellt, men dock hvilat till någon del på varans användbarhet till människors nytta och vällefnad (ehuru visst icke till den grad, som saltet, hvilket är mynt i det inre af Africa). Just den händelsen, att de ädla metallernas värde är conventionellt, har kanske föranlett deras användande till mynt, hvars conventionella natur man troligen anade. Metallernas antagna värde erkändes öfver hela den bildade världen (och kanske består bildning-egenligheten i att erkänna inbillade värden). Man trodde sig därför kunna göra ett allmänt mynt, genom metallernas antagande därtill. Detta lyckades, men har åstadkommit den besynnerligaste rubbning i alltings naturliga värde. Ett land, där njutbara varor haft ett naturligare högre eller lägre pris, i förhållande till hvarandra, har tvungits att sträfva till samma förhållande mellan priserna, som i andra länder varit bestämdt af metallen. Man har sökt producera, hvad som svarat mot mycket metall annorstädes, utan att bekymra sig om, huru nyttig eller möjlig productionen varit; man har nedsatt, hvad som varit af sant värde, och uphöjdt, hvad som haft blott ett inbilladt. Och allt detta af vördnad för det allmänna myntet.

Statens financer har man sammanblandat med myntet, på det sätt att dess skuldsedlar blifvit ansedda för mynt. Hvar och en, som har kredit,

d. v. s. egna varor eller andras anvisningar på varor, kan utgifva skuldsedlar, hvilka helt naturligt gälla för mynt. Men utställer man skuldsedlar, utan sådan fonds. gör man visserligen intet mynt. Tvingar man då en annan att erkänna dessa sedlar, lika med sina egna, uphöra hans egna naturligtvis att vara mynt af samma värde som förut. Så har man gjort med banker och financer. Sedan har man å andra sidan ansett för en stats angelägenhet, ej blott att skydda, utan äfven att uphjälpa myntet. Lyckliga vore bankerne eller myntutgifvarne, om de finge undanbo sig statens möda härmed, emot det vilkor, att han icke ville vid andra tillfällen använda deras kredit till sin fördel.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Från flera håll ingår underrättelse, att man ännu ej bör tänka på en fullkomlig utrymning af Moldau och Wallachiet utaf Turkarne. Från Bucharest hafva endast Asiaterne afståt, och som det heter, blott för att förstärka besättningen i Ibrail. Ända till den 26 var äfven i Jassi allt på gamla foten, och man påstod, att nya trupper ankommo, för att aflösa de bortgångne Asiaterne. Från Kischenew erfar man, att ännu ingen Bojar därifrån återvändt hem. Enligt underrättelser från Seres af d. 18 Maji hade Turkarnes grymhet vid Agostos utbredt förskräckelse i Macedonien. Man påstår att 3000 barn blifvit bortförde för att upfostras uti Islamismen. Ståthållarne i Thessalonik och Seres låta från alla orter bortföra gisslan till hufvudstaden. Svenska Consuln i Thessalonik, Kyriakos Joanino, var åter frigifven. Paschan i Thessalonik sammandrager vid Veria en armé af 60,000 man, för att återställa communicationen med Chorsehid Pascha. och därpå i förening med honom framtränga till Livadien och Morea. Larissa har ständigt förblifvit i turkarnes våld, och i trakten däromkring torde Greklands öde blifva afgjort. — I Constantinopel skola intrigerne tilltaga i samma mån, som därvarande regerings vanmagt och svaghet växer; och många om sakernas ställning underrättade personer tvifla, att tvistigheterna emellan Porten och Ryssland skola i godo kunna biläggas. — Ett till Smyrna d. 14 Maji ankommit fartyg skall dagen förut hafva sett grekiska flottan i strid med Capudan Paschas eskader emellan Earne Spalmadri och udden Kara Burun vid ingången till Smyrnas bay.

Spanien. Öfver händelserna i Aranjuez på Galadagen i anledning af Konungens namnsdag d. 30 Maji, berättar ett ögonvittne, att sedan konungen och drottningen aflägsnat sig från Cortijoplatzen, hade man hört åtskilliga rop, som likväl snart blifvit qvafde. Men då en hop ropade "Lefve den afsluta Konungen!" framryckte en milispatrull emot densamma och en milis hade den oförsigtigheten, att lägga an med geväret, hvarpå officerarne genast sände alla soldater till casernerna. Konungen befälde straxt sina bröder, som voro till häst, att begifva sig dit till ordningens bibehållande. Dessa funno regementet Almanza i sitt quarter under vapen och beredt att uttrycka efter slottsprefectens befallning. Deras Kongliga Högheter, understödde af spanska garderne, stillade soldaternas hetta. De begäfvos sig därpå till stadshuset, funno milisen under vapen och emottogos med "Lefve den constitutionelle Konungen! Lefve Infanterne! hvaremot de förklarade Konungens och deras egen tillfredsställelse. Men då prinsarne bortredo, blifvo de anfallne af två beridna miliser, af hvilka den ene hotande svängde sabeln. Deras escort angrep dessa två menniskor, af hvilka en försvarade sig kraftigt. Han skulle hafva blifvit nedhuggen, om prinsarne icke sjelfve förbudit det och till och med förhindrat hans arrestering. — Landshöfdingen i Toledo tog alla mått för att försäkra lugnet i Aranjuez. Klockan 11 om aftonen voro alla hemma. General Zargas, som kastade sig midt ibland de djerfve roparne, har förhindrat mycken olycka. — Berättelsen om rikets tillstånd skula afgifvas inom tre dagar, och discussionen om lånet först slutas; men underrättelser af betänklig beskaffenhet från Valencia hafva förorsakat, att denna berättelse redan afhördes den 3 Junii. Speciel commitén ådagalägger däri orsakerna till de oroligheter, som störa Spaniens lugn, och föreslår åtgärder däremot. I Valencia hafva äfven den 30 Maji förefallit oroligheter. Ett detachement af ett artilleri-regemente, som var skickadt till citadellet; för att lossa de vanliga salvorna, hade förenat sig med några där befintliga personer, och gjorde upror; tillsammans voro de 70 eller 80 personer. De bemäktigade sig sin anförare, utnämnde i hans ställe en artillerist, som dagen förut blifvit dömd till tioårigt galerstraff, och utropade General Elio till sin general; änskönt de icke hade några lefnadsmedel, och Elio, som vägrade att emottaga befälet, inneslöt sig i sin arrest, gifvo de intet gehör åt auctoriteternas föreställningar. Alla andre trupper, artilleri-officerarne inbegripne, bevisade den bästa ande, kringrande fästningen, upläste

lagen af d. 17 April 1821 (uprors-acten), hvarigenom endast en half timmes tid lemnades de uproriske, att gifva sig, och begynte att beskjuta fästningen. Elden var ganska liflig och de uproriske sågo sig inom få timmar nödsakade, att hissa parlamentär-flaggen; men milisen intog citadellet med stormande hand, änsköt det ville capitulera. Ryktet om General Elios dödande vid detta tillfälle har icke bekräftat sig. Lika litet har General Mina blifvit mördad, såsom man äfven utspridd. Insurgenternes cassör, en munk, som blifvit arresterad i Madrid, hade 1,400,000 Realer i huset; han hade redan värfvat 270 man, som han dagligen besoldade med 6 Realer. — Det heter, att Cortes skola förklara sig permanente; Ex-lifgarderne hafva blifvit satta på halfsold, hvarigenom mer än 1,600,000 Realer blifvit minskade på krigsbudgeten. Efter heta debatter hafva Cortes förklarat Ardouinska lånet för giltigt. I sjelfva verket kunde regeringen, i rikets nuvarande belägenhet, intet ögonblick umbära de medel, som inflyta af lånet; ty genom detsamma, ehuru ofördelaktiga vilkoren äro, tro ministrarne sig i stånd, att blifva fullkomligen mästare öfver rörelserna i Catalouien. — Special-commitéen har nu åter, men endast till nästa session inträffar, föreslagit ganska stränga repressiv-åtgärder emot factionisterna, hvilka nu väl måste antagas.

Frankrike. De deputerades tacksägelse-adresse kommer väl i många hänseenden öfverens med det kungliga talet, men innehåller äfven några ställen, som äro märkvärdiga i detta ögonblick; så mycket mer, som adressen icke utan häftigt motstånd från venstra sidan blifvit antagen. Rörande den förhoppning Konungen gifvit i afseende på fridens bibehållande svarade Kammeren högst smickrande, att det kanske vore Konungen förlänadt, att förbereda denna allmänna fred hvarmed Heuric IV:s tankar redan sysselsatte sig. Öfver oroligheterna i flera trakter af Konungariket säges: "Öfver allt hafva de illa sinnade sunnit innebyggarna undergifne, auctoriteterna tillgifna sina pligter och trupparne trogne. Men Frankrike fordrar i sin ovilja, att den slöja ätelingen skall hefvas, hvarmed antistifterne till oroligheterna hölja sig, på det icke nya missdåd må upkomma genom strafflöshet för deras uproriska grundsatser. — Det har förökadt förvånningen öfver den nya budgeten, att, änskönt utgifterna äro uptagna vida högre, än för förra året, likväl endast fyra millioner mer fordras för sjömakten. — De räntor, som nästa år skola betalas anslås till 8,750,000 Fries af reconnoissance de liquidation, 179,974,260 af 5 proc. Couss,

10 millioner lifräntor; och dessutom 13 millioner anslagne af det capital, som 1823 af de förstnämnda de effecterna måste vara gjordt till penningar.

England. Därigenom, att ministrarne låtit 2 s. per Bushel af den uphåfda salt-taxan stå kvar, måste de nyligen lida mycket af sina motståndare i underhuset, emedan denna åtgärd, som onekligen är mycket gynnande för förbrukningen i England, är ganska litet beräknad på lindring för Skottland, och i Irland till och med ganska betydligt stegrar priset på saltet, som är den oundgängligaste kryddan till potatoes, den därvarande gemene mans enda föda. För att förstå detta, måste man veta, att förbrukningen af engelskt salt hittills var fri från afgifter i Irland, på sådant sätt, att, vid utförelsen till Irland, hela tullen af 15 s. återgafs. Men då nu af dessa 15 s. tretton blifvit uphåfda, (de kvarblifvande 2 s. tjena endast till betäckning af uphördskostnaderna, och gagna följagteligen äfven icke England) har den återgående tullen på samma gång alldeles försvunnit; så att saltet nödvändigt kommer att stå Irlandarne dessa 2 s. högre per Bushel, hvilket är att anse såsom en verkligen ny pålag. — Öfver Herr Westerns proposition, rörande bankens contanta utbetalningar (egentligen ett försök att åter föröka pappersmyntet, ja, att förminska värdet af ett Pd St. i silfver till 14 s. i tanka, att därigenom frambringa bättre tider!) talade, ibland andre, Hr. Haldimand, såsom ny parlaments-ledamot (åt hvilken Hr. Ricardo af denna grund villigt lemnade ordet framföre sig) och försvarade banken. Äfven Hr. Ricardo granskade strängt förslaget, men yttrade, såsom alltid, ganska egna meningar. Sir Fr. Burdett talte länge och med värme för propositionen. — The Times yttrar sig i denna sak ändtligen en gång alldeles i ministrarnes sinne med stort tadel af Westernska propositionen och mycket beröm öfver Hr. Huskissons genomgångna lo ala amendment. — Inför prerogativ-rätten i Canterbury, förekommer nu den föregifna prinsessans af Cumberland, Olivia, anspråk, att till följd af ett föredt testamente af framledne Konungen af d. 2 Juni 1774, efter hans död, såsom dotter af hans bröder afledne hertigen af Cumberland, få lyfta 15000 Pd af thronföljaren. Den namnkunnige doctor Lushington försvarar hennes sak högst grundligt, och ännu har ingen giltig invändning emot äktheten af handskriften och de tre vittnenas, J. Dunning, greve Clatham, och Lord Warwick, underskrift yppat sig.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

COURIEREN

Thorsdagen den 4 Julii.

Om allmänt och enskildt interesse.

Få saker äro nödvändigare än att göra sig klart begrepp om skillnaden mellan dessa båda intressen. Man hör dagligen talas om allmänna intressen, om enskilda intressen om deras stöd med hvarandra, om det enas rätt att hyllas framför det andra o. s. v. Dessa frågor äro oftast af hög medborgerlig vikt, och det är således äfven af stor vikt, att klart inse betydelsen af de ord, om hvilka man strider.

Det lättaste och mest brukliga sättet att förklara dessa ord, är att anse mängas interesse för allmänt, i jämförelse med en minoritets. Men denna förklaringsgrund är ofta falsk, af ett ganska enkelt skäl, nemligen att kanske intetdera är allmänt; men ofta inträffar också, att en ensam försvarar det verkliga allmänna intresset mot hundrade, som försvara det enskilda. Om, i ett samhälle af hundrade personer, nittionio ägde ett privilegium till den ene öfriges förfång; så vore hans interesse det sanna allmänna; ty rättvisa och jämlikhet äro oungångliga ingredienser i hvarje allmänt interesse, hvilket aldrig kan vara dens, som icke behöfver och önskar dem. Utom dem är allt förgängligt; det, som i dag synes allmänt, kan i morgon synas enskildt och tvärtom. Det sanna allmänna intressets natur är att vara oförgängligt (utom hvad någon gång ögonblickets nöd fordrar).

Ofta anföres gammal vana och häfd, såsom bevis på ett intresses allmänlighet, eller åtminstone på dess nog stora vikt, för att upväga ett allmänt. Man har t. ex. sett declamationer mot ängbåtar, hvilande på den grund, att skeppare därigenom förlora sin fragtförtjänst. På samma sätt har boktryckeriets införande i Turkiet blifvit hindradt, genom renskrifvareskarans skri och för att icke taga dem brödet ur munnen. Därföre att skepparne och renskrifvarne äro många, har man ansett deras fördel böra upväga hela allmänhetens och mota framgången af en nyttig upfinning. Till den grad kan man förblanda det allmänna med det enskilda, allas fördel med någras. Härtill får man en synnerlig fallenhet, så snart man förälskar sig

i det gamla och tror, att världen icke kan bestå; i fall icke alla gamla inbillade eller orättvist tillskausade corporations-rättigheter bestå. Man känner med sig, att man ej äger annan utväg att skydda sin näring och sina fördelar, än just dylika orättvisa rättigheter att utesluta tällan. Man bemödar sig att framställa dessa rättigheters bevarande såsom ett viktigt och allmänt interesse.

Vi hafva nämnt, att rättvisa är en nödvändig beståndsdel i ett allmänt interesse. Den högsta rättvisa är frihet, tillåtelsen för hvar och en att fritt använda sina krafter och sin förmögenhet, så länge därigenom icke sker intrång i någon annans naturliga rättigheter. Allt tvång, som icke är nödvändigt för samhällets bestånd, innebär det odrägligaste intrång i denna frihet och kan således aldrig annorlunda blifva allmänt interesse, än genom förvärdning af begreppen. Denna sats möter dock det starkaste motstånd, därom äro vi öfvertygade. Europa och i synnerhet det fria och idoga England har i långa tider varit en skådeplats för tillkonstlade intressen. Den satsen, att hvarje land bör, så mycket möjligt är, göra sig oberoende af alla andra, genom frambringande af allas produkter, har man lyckats att få antagen såsom axiom, såsom basis för det allmänna intresset. Sedan detta väl var undanjordt, återstod föga svårighet att därpå draga en mängd följder, hvilkas orimlighet ändock icke förmådde skaka tron på den grund-sats, hvarur de flöto. Man bygde på den skefva grunden skeft och förvärdt ända till skyarna; och folken trodde, att deras allmänna interesse fordrade, att de skulle lida allt, ehuru de ägo endast några få rikta sig och vinna inflytande. Man hade bland annat upställt, såsom ett allmänt interesse, att landet ägde så kallade kapitalister; men man hade upställt den satsen ovillkorligt och utan inskränkning; då den likväl är sann, blott med ganska stränga vilkor.

Sedan några dylika kardinalsatser blifvit upställda, såsom härflytande från det allmänna intresset, var ej vidare svårt att härunder föra allt hvad man ville. Intressen, som väl äro de enskildaste, man kan tänka sig, blefvo uphöjda till allmänna och dettas begrepp så bortblandadt, att det svårigen vidare kunde urskiljas. Att man gjorde

sig denna möda, att man sökte bemantra sin egen nytta och icke med fräckhet försvara, hvad man med list vunnit, visar ändock, hvad bäfvan man i alla tider hyst för allmänna vettet och massans omdöme. Man kan knappast framvisa mer än ett exempel, att en corporation öppet bekant, det dess företräden och rikedomar existerade blott för dess egen skull; och denna corporation var aristocratiën, i dess blomstrande tid. Däremot yrkade prästerne, att det var till Guds ära och folkets bästa, som de utsögo dess mærg; och alla sorter monopolister hafva påstått, att monopolierna äro en välsignelse för landet.

Att detaljera, huru de flesta intressen blifvit missförstådda, vore för vidlyftigt. Vi nöja oss med hvad redan är anmärkt, om nödvändigheten af rättvisa och frihet i allmänt intresse, och vilja blott till slut säga några ord om de tillfällen, då nöden kan göra allmänt ett intresse, som i sig sjelft icke är allmänt.

Ehuru omständigheterna visst icke kunna förändra det allmänna intressets natur eller uphäfva rättvisans och frihetens anspråk, kunna dock tider finnas, då det helas behof af rättvisa och frihet äro riktade åt ett annat håll, än de annars äro. Lugn och fred äro i allmänhet ett folks behof; men tillfällen kunna finnas, då den fredligaste måste önska ofred. Man går in i samhälle, för att njuta lugn; men det kan blifva ett allmänt intresse att få krig, just för att någonsin kunna få lugn. Under kriget måste mången afsäga sig de anspråk på frihet, dem han annars äger, i fråga om användandet af sina krafter och sin förmögenhet.

Men att förlänga krigstillståndet efter krigets slut, att låta de hand fortvara, som den ögonblickliga nöden gjort oundvikliga, det kan icke vara allmänt intresse. Detta förlängda krigstillstånd äger egentligen rum, i fråga om förhållandet till främlingar. Man har trott allmänna intresset fördra, att de alltid behandlas såsom fiender och med misstroende. Detta återstudsar på medborgares förhållanden sinsemellan och frambringa äfven ett beständigt inre krigstillstånd. De som stå i direct communication med främlingen och någon gång kunna vinna därpå, äro ganska få, den, som alltid förlorar därvid, är den stora massan af nationen; men de få, som egentligen böra vinna, äro producenterne af de varor, dem främlingen frambringa. Sålunda har man fästat namnet af allmänt intresse vid ett krig, hvarpå några få — kanske vinna, men den stora allmänheten med säkerhet förlorar. Man har röjt huru farligt det allmänna intresse är, som af ögonblickets nöd frambringas,

i stället för det verkliga allmänna, det på rättvisa och frihet grundade.

Liksom det endast är krigstillståndet, som kan gifva det allmänna intresset en missvisning, i afseende på främmande stater, så är det ock endast revolutions och uprorstillstånd, som kan hafva samma verkan, i afseende på inre förhållanden. Men äfven detta skäl till inskränkingar har blifvit groft missbrukadt, likasom det förra. Man har ofta fingerat eller på toma skäl tillvägabragt ett krigstillstånd med andra stater, för att därunder kunna finna anledning till inskränkingar i det allmänna intresset. Likaså har man ofta fingerat revolutions- och uprorsplaner, för att använda dem såsom täckmantel för ingrepp i folkets rättigheter och frihet. Då allmänna intresset fördrat lugn, förgätenhet och förtroende, har man visat oro, hämnd och misstroende — och ropat, att statens väl fordrar det.

De båda — så ofta missbrukade — sätserne reducera sig till denna enda allmänna: då staten löper fara att uplösas, är dess sammanhållande ett ojemnförligt stort intresse, för hvilket andra måste vika. De återtaga dock hela sin vikt, så snart faran är förbi. Men olyckligtvis är det så svårt att utrota en vana, som iafrota sig, att man söker, för det enskilda intressets skull, förlänga faran eller föregifva, det hon icke uphört. Därföre kan ingen ting vara visare inrättadt, än hvad Engelska constitutionen innehåller, att folket sjelft skall, genom sina ombud, förklara, att faran existerar och att det stora intresset, hvar mans personliga säkerhet, bör inskränkas för ett ännu högre, statens sammanhållande och allmänna lugnets skyddande.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. I furstendömena Moaldau och Wallachiet är allt på gamla foten, det vill säga, Asiaterna hafva afstått, men de europeiske turkarna bereda sig ännu icke att följa dem. Brevposterna från Bucharest, som någon tid uteblifvit, hafva änteligen inträffat, och medbringa bref af den 25 och 26 Maji, hvaruti enhälligt berättas, att, efter Asiaterne och Saporosehanernes afstå, mindre excesser ägde rum, men att man ända till d. 28:de förgäfvades emotsåg europeiska truppernas afmarsch. Resande från Silistria ville till och med påstå, att de afgångne Asiaterna skulle ersättas genom ett lika

antal af europeiska trupper, I lilla Wallachiet skall trupparnes afmarsch hafva inskränkt sig till garnisons-ombyten. Emellertid är det redan i hvarje fall en stor lycka för landets innevänare, att asiaterne, som ledde af mord och plundring, gått tillbaka öfver Donau. Ännu var ingen ting säkert rörande de nya Fürstarnes utnämning; däremot hade en ny fransysk Consul inträffat i Bucharest, Enligt underrättelser från Chios, var Capudan-Pascha d. 31 April ännu kvar i Chios. Med undantag af Mastix-byarne, blef allt det öfriga utaf öns inre plundradt och förhärjadt med eld och svärd. Ännu brände det på flera ställen i staden; husen kunde icke genast alldeles förtäras, emedan de till större delen voro upförde af sten, sedan Genuesernas tider; det har fordrat mycken tid att antända dem alla efter hvarandra. Luften var uppfyllt med lukten af liken. Man såg dessa kringdrifva på sjön och hopa sig emot fartygens sidor. Man försäkrar, att, på den första dagen, då turkarne stormade, 3 till 10,000 människor, utan skillnad på ålder eller kön, hafva omkommit. Ett stort antal slafvar var fördeladt på citadellet och flottans fartyg, men Capudan Pascha lät icke skicka flera, utan afvaktade regeringens ordres därom. Senare underrättelser från Chios af d. 5 Maji innehålla, att, oagadt Capudan-Paschas uttryckeliga förbud, några turkar inträngt uti Mastix-byarne, som voro ställda under särskildt beskydd, och borttagit 87 qvinnor och barn (männerne voro alla redan ombragte) som de likväl måste åter utlemna. Mensklighet kom väl icke därvid i fråga, ty de som redan voro gjorde till slafvar, försåldes såsom boskap, och alla rysligheter fortforo. — Capudan-Pascha har låtit tillbjuda den Samos amnestie, som likväl afslogs af innevänarna, emedan de på Chios sågo för ögonen, hvad därmed menades; de hafva beslutit, att försvara sig på lif och död. En grekisk flotta har visat sig utan för Chios, hvarifrån Capudan Paschas dröjsmål emot Samos utan tvifvel låter härleda sig. Han affecterar stort förakt emot denna marine, men finner likväl för godt att invänta förstärkning från Constantinopel. Han skryter, att han på Chios, sin flotta och fasta landet äger under sitt befäl 100,000 man, hvarmed han vill upsluka alla öarne och helleniska fasta landet. De 80 personer, som blefvo gifna såsom gisslan från Chios, då Capudan Pascha ankom, hafva blifvit afrättade, under det lika orimliga som omenckliga föregifvande: att fyra af dem, som blifvit afsände med amnestie-förslag till deras landsmän, hade med dem gripit till vapen. Hydra, Spetza, och Psara hafva förkastat alla förliknings-förslag.

På Psara voro 10,000 man under vapen, och hade beslutit att dyrt sälja sina lif. Alla fartyg hade utlupit, och man väntade att de begge öarne därmed skulle förenas. På deras flaggor läser man: Frihet eller död. Bref från Marseille af d. 11 Junii säga, att fartyg, som lemnat Smyrna d. 15 Maji, medföra den underrättelse, att en bataille vid Psara förefallit emellan den turkiska flottan, bestående af 7 linieskepp, 8 fregatter, briggar o. s. v.; i allt 42 segel, och den grekiska, utgörande 60 segel. Ett af de nämnde fartygen skall i begynnelsen af träffningen hafva seglat emellan begge flottorna. Utgången var icke känd. — Ännu kan man för öfrigt icke meddela några bestämda underrättelser om de stora makternas afsigter rörande grekiska angelägenheterna. Man talar om en definitiv underhandling, som skall äga rum i Kami-nieck i Podolien och taga sin början d. 1 Augusti. Huruvida detta är sant, skall tiden visa.

Spanien. Den 4 och 5 Juni var hemlig session. Det rykte går; att det blifvit föreslagit, inbjuda Konungen, att återvända till Madrid, och att uttaga 30,000 man provincial-milit till bildande af en cordon i Pyrenéerne; det senare förslaget skall likväl icke hafva kommit i betraktande. Enligt några påstående skall en ny adresse till Konungen hafva blifvit beslutad; och samtelige ministrarne skulle hafva afrest till Aranjuez. Man berättar äfven, att activa arméén skulle bringas till 80,000 man; men allt detta har blifvit obekräftadt. — I Valladolid har man upptäckt en allvarsam conspiracy af ganska stora utgreningar; i dess anslag låg äfven General Minas mördande. Den härtill beställda mördaren tog miste om personen, och anföll Generalens betjent, på hvares rop om hjälp folket tillströmmade och högg mördaren i stycken. Den 1 Junii var allt lugnt i Valencia och en kungörelse hade utkommit, att General Elio hos hvilken papper blifvit funna, som innehöllo ett utkast till constitutionens omstörtning, skulle dömas af en krigsrätt.

Frankrike. Genom en bekant Kunglig Förordning af Julii månad 1815 förklarades de paires, som samma år blifvit kallade till Bonapartiska pairskammaren, förlustige deras rättigheter såsom sådana, om de icke inom en månads förlopp bevisade, att icke hafva åstlydt kallelsen. Först nu har interdictet för greve Beliard, (K. General-Procureur) som författat requisitorium i Rochelska conspiracyssaken, och Marskalcken, Hertig Albasera, (som 1815 i Elsass förde svärdet för Buonaparte emot de förenade makterna) blifvit upphäfvat, ün-

skönt begge tillika beständigt tagit del i pair-kammarens sessioner. Flera domstolar i riket hafva nu först genom domslut meddelat de fordna emigranterne säkerhet för anspråk som gjordes emot dem i anseende till hypothekariska skulder på egendomar, som blifvit confiscerade för dem under revolutionen. — I den framställning, hvarwed Financeministern beledsagade den nya tullagen, då den förelades de deputerades kammare, förekommer ibland annat: "Det är för öfrigt tillräckligt, att våra åtgärder hafva det tyliga syftemål, att draga fördel af vårt jordbruks rikdoms elementer, och i synnerhet att de utan åtskillnad må tränga alla utländska provinser, utan att vara riktade emot ett folk framför det andra, för att försäkra oss emot hvarje förebräelse af fiendtlighet. Då vi begagna denna rättighet, eller rättare sagt, uppfylla denna pligt; göra vid densamma ingen stridig. Påstår man, att vi genom vårt eget skyddande berättiga, ja till och med uppfordra andra till densamma, så kan ingen ting vara riktigare, och vi hafva äfven måst vänta det. Vi böra således icke förundra oss, att de länder, som lemna oss boskap, söka godtgöra den skada, hvarwed våra restrictioner kunna hota dem, däri genom, att de å sin sida åter genom restrictionsmedel söka utvidga sina egna productionsmedel. Men om dessa deras restrictionsmedel endast i synnerhet skulle hafva hänseende på Frankrike; om de hade till uppenbart ändamål, icke att föröka de rikedomselementer, vare sig landbrukets eller industriens, som det land, hvilket pålägger restrictionerna besitter i sig sjelf utan i den afsigt, att skada oss, och utan fördel för dem sjelfve, utesluta hvad vi i concurrence med andra ärbjuda dem t. ex., våra viner uteslutande endast belades med förbud eller belastades med afgifter, hvarifrån andra länders viner voro fria; om våra sidenvaror och tyger blefvo förbudna, under det man tillät andra utländska; om man förnekade vår handel den genomgång, som blef andra öppen; då skulle vi behandlas, så, som våra förordningar behandla intet annat folk, vi skulle då lida ett verkligt angropp, där, hvar vi endast handlat för vårt sjelfbestånd. Man skulle på detta sätt tvinga oss, att öfverskridande de gränser, inom hvilka vi alltid hållit oss, emot vår verkliga önskan, emot de i våra tarifer tydligt uttalade afsigter, i stället för åtgärder, som blott äro defensiva och af lika beskaffenhet för alla, taga sådana, som directe äro riktade emot de länders handel, som sålunda skulle hafva förklarats, att vilja afbryta all handel med oss, och man behöfver endast kasta blicken på våra in- och utför-

selslistor, för att inse, att det icke är Frankrike, som komme att mäst lida genom ett sådant tillstånd. — Vi önska allvarligt att undvika det; och regeringarnas vishet och insigter gifva oss rättmätigt hopp därom" Det gifvas emellertid många i Frankrike, för hvilka Finansministerns folkkrättslogik och kalkyl icke äro så alldeles klara; de mena, att den nödställda belägenhet, i hvilken de små på andra Rebnstranden belägna länder försättas genom de fransyska förbuden, väl icke af honom blifvit insedd i hela dess vidd; den skulle lätt kunna blifva så stor, att den alldeles förhindrade dem, att bli va afnämare till Frankrikes producter och omedelbart berättigade dem till hvarje repressalie, ja, till och med af half förtviflan: "Omkommer jag, så omkommer jag," likasom prohibitiv-systemets blotta princip snörrätt måste föra till det aldri förderligaste, som finnes, till allas (staters) krig emot alla. Handels- och fabriksståndet frågar: Hvarföre åkerbruket måste så mycket gynnas framföre dem, att dess beskydd i sina följder fördelar industri-rörelsen? Consumenterne fråga, hvarföre de skola äta dyrt kött? — Korteligen allt frågar; men de Herrarne, som fått inträde genom väljare å double vote, veta, att svara kort.

Portugal. Grunden, hvarföre regeringen fordrade och erhöill rättighet att ifrån Lisabon aflägsna några personer, har nu blifvit klar. Man har upptäckt en conspiracy af frihetens fiender, som, då de blefvo varse konungens tillgifvenhet för constitutionen ock dess redlighet i dess uppfyllande, ville sätta infanten D. Sebastiano i dess ställe, upplösa Cortes, och ombringa flera deputerade och Ministrar. Enligt andra underrättelser skall den omyndige D. Miguel varit bestämd till tronföljare. De närmare omständigheterna af denna conspiracy äro ej ännu meddelade.

China. Från Canton skrifer man, under November månad, att införseln af opium på det strängaste blifvit förbuden. För hvarje ankommande fartyg måste dess nations agent ställa pant och edlig förklaring, att intet opium är om bord; finner man icke destomindre blott det minsta där af, så skall panten, jemte hela fartygets laddning, hvilket genast måste afgå med barlast, confisceras. Denna åtgärd härmades straxt af portugisiska regeringen i Macao, då till följd där af alla handlande med opium genast försvunno.

COURIERA

Måndagen den 8 Julii.

Något om ordenshemligheter i handtyrk.

Man må väl icke kunna afhålla sig från löje, då det berättas, att man måste gå in i ett slags orden, underkastas receptioner efter ceremoniel o. m. d., för att få sula en sko, svarfva ett munstycke, göra ett skrin eller bereda ett skinn. En så befordrad saga ville väl ingen tro, utan klara bevis. Vi vilja därför för allmänheten framlägga ett rart document, som vi händelsevis öfverkommit, och sedan göra några anmärkningar därvid. Detta document rörer väl blott ett handtyrk, och det skulle visserligen vara intressant att kunna öfverkomma några dylika för andra handtyrk; men man får söke, under forskningen eller en complettere samling, öfverlemnna åt glömskan de dyrbara fragmenter, man hittat. En lyckligare samlare efter oss kan upptäcka större skatter och blifva i tillfälle att ge en fullständig historia öfver handtyrks-ordnarna. Det är en otullkomlighet i organisationen, att de ej hafva ordentliga ordens-historiografer. Kanske kan detta dock förklaras genom en naturlig vedervilja mot historier.

På äktheten af det i fråga varande documentet hafva vi ingen anledning att tvifla. Vi hafva, för yttermera säkerhets skull, förskaffat oss flera exemplar, hvilka alla öfverensstämma, utom i några uttryck och ordställningar; varianterne förändra dock på intet ställe meningen och hafva upkommit blott genom ovarsamhet hos afskrifvarne. Man bör ej undra, att olikheter någon gång uppstått, då en sådan mängd afskrifter blifvit tagna (hvar gesäll har sitt exemplar af ceremoniellet) och grund-texten, endast på det sättet, i långa tider räddad undan förgängelsen. Anledning saknas icke, att sjelfva ceremoniellet, i de äldsta, goda, tyska tiderna, varit annorlunda än det nu brukliga och kanske ännu märkvärdigare; men vi hafva icke kunnat upptäcka något tillförlitligt därom.

Det ceremoniel, vi här vilja framlägga för allmänheten, lyder som följer:

Snickare-gesällernas handtyrks-regler.

Vid omskådningen börjar omskådnings-gesällen:

Med gunstig tillåtelse, för det första: Hvad främmande Snickare- eller Schatullmakare-gesällor, begärare eller omståndare, som lust hafva att sig omskåda låta, tacktes de sätta sig vid detta bord. Hvad mig och en annan ärlig gesäll vederfarits, skall ock Eder vederfaras.

Detta stycket varder 3:ne gånger upkleppadt.

Omskådningsmästaren.

M. g. t. Var välkommen på Handtyrkets vägnar.

Den främmande.

M. g. t. Får jag äran att aflägga tacksägelse och äfven anmäla från Mästare och Gesäller mycken helsning på Handtyrkets vägnar.

Omskådningsmästaren.

M. g. t. Hvad är edert begär, emedan jag och min medskaffare äro efterskickade? Är det att besöke staden eller att dricka ett glas med en ärlig Mästare eller Gesäll? eller är eder begäran att bekomma 14 dagars arbete hos en ärlig Mästare, så kan han gifva mig sådant tillkänna.

Den främmande.

M. g. t. Får jag svara. Hvad stadens beskådande angår, är redan skedd; med hederliga Mästare och gesällor dricka ett glas vin kan ock ske, hvad ännu icke skedd är; men för denna gång är min begäran att bekomma 14 dagars arbete hos en ärlig Mästare, och om mig sådant vederfares, vore det mig kärt.

Omskådningsmästaren.

M. g. t. Hvad mig och en annan ärlig Gesäll vederfares, skall ock eder vederfaras.

Omskådningsgesällen.

M. g. t. De främmande Gesällor varder arbete tillsagdt.

Omskådningsmästaren.

M. g. t. Får jag berätta, att jag varit ute på eder begäran efter min förmåga från äldsta Mästaren till den yngsta, hvilka sig alla betacka; är nu börsen väl försedd och skorna i godt stånd, så går det lätt att resa. Emedlertid låter Mästaren N. N. tillsäga 14 dagars arbete; så vida han vill med en ärlig Mästare vara nöjd, får jag lyckönska honom därtill.